

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

tum, bestiisque traditum ad deuorandum, paulo antè demonstrauimus. Iste aliàs è custodia eductus, simulque cum maleficis ad spectacula populo edenda conu-
ctus, cum palàm egregiè suas partes in stadio egisset, idque tèt ac sapiens, propter
quòd index post minas illi varijs temporibus oppositas, siue illum commiseratus,
siue spe propositi & sententiæ eius commutandæ inductus, ad alia semper noua cer-
tamina distulerat, tandèm ipso præsente Imperatore denuò producitur, velut op-
portunè & commodè in illud tempus referuatus: vt hoc dictum salutare, quod Do-
minus discipulis suis, diuina præscientia prædixisset, (nimirum quòd coram Regibus
adducerentur propter testimonium eius) verè in eo completeretur.

Matt. 10.

Eccè Iudai
cum tyran-
num.
Luc. 23.
Iohan. 18.

Martyris
cōstantia.

Vrso fero-
cissimo ob-
ijcietur.

In mare de-
mergitur.

Primum igitur in medium stadium, cum quodam malefico & scelesto homine,
quem caedis domini sui reum fuisse ferunt, vnà rapitur. Deindè hic domini sui inter-
fector, qui bestijs obijci debuisset, misericordia & clementia Imperatoris (prop-
ter ad similitudinem Barrabæ latronis, quem Seruatoris loco Iudai mortis periculo
eripiebant) nece liberatus est: & propterèa strepitu & acclamationibus totum
ideò personabat theatrum, quòd homicida Imperatoris beneficentia, non solum
feruatus esset, verùm etiam honore & libertate donatus. Cæterùm hic verè & di-
uina pietatis athleta, priuim à tyranno accersitur: deindè inficiationem suæ vo-
luntatis & instituti rogatus est: promittitur ei libertas. at ille magna voce palàm
testatur, non turpis & nefarij criminis causa, sed pietatis in Deum omnium rerum
opificem, libenter & cum voluptate omnia supplicia, quæcunque sibi imponen-
tur, se pacato & tranquillo animo subiturum. Atque hoc elocutus, dicto citius fa-
ctum exequitur: & vrso in illum dimisso, ex aduerso veluti curriculo factus obuiam,
seipsum libentissimè vorandum dat. Post adhuc superstes spiritum ducens, in car-
cerem mittitur. vbi vno die in vita commoratus, postridiè lapidibus ad pedes eius
appensis, in medium mare demergitur. Tale Agapij martyrium fuisse constat.

S U

SANCTI PATRIS NOSTRI GERMANI
ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI ENCO-
*mium sanctissime Dei parentis, quando adducta fuit in templum
à suis parentibus, cum esset tres annos nata. Ha-
betur in tomis Aloysij per Simeonem
Metaphrastem.*

Novemb. 21
Festus dies
Præsenta-
tionis bea-
tissime Ma-
riæ.

S. Maria de-
git intra san-
cta sancto-
rum.

CCÈ rursus dies festus & celebris matris Domini: eccè
progressus sponsæ, in quam non cadit vlla reprehensio:
eccè primus processus futuræ eius gloriæ: eccè apertum
proœmium diuinæ, quæ eam erat adumbratura, gratiæ:
eccè clarum indicium eius eximij puritatis. Vbi enim
non sapè, sed semel solum in anno sacerdos ingrediens,
peragebat cultus mysticos: illuc ea, vt ibi perpetuò ma-
neret, à suis adducitur parentibus, & vt esset in sacris gra-
tiæ adytis. Quis rem vnquam talem cognouit? Quis vi-
dit, aut quis audiuit ex ijs, qui nunc, aut qui vnquam iue-
runt, foeminam quæ adduceretur in intima sancta san-
ctorum, ad qua vix patet aditus hominibus, vt in eis habitet & versetur? An non
hoc est euidentis demonstratio noui & alieni operis, quod in ea futurum erat postea?
Non apertum signum? non clarum indicium? Ostendant nobis, qui in eam lingua
mouent, & vident tanquam non videntes, vbinàm talia vnquam viderunt, puellam
ex professo adduci intra tertium velum, tanquam donum in quod nulla cadit repre-
hensio, vt illic habitaret assidue? eamque à diuitibus populi supplicantiibus, & à vir-
ginibus deduci, cum lampadibus adduci, à sacerdotibus & Prophetis sopinis mani-
bus excipi? Quomodo ergò noluerunt intelligere? Quomodo videntes prima, ex-
tremis fidem non habuerunt? Quomodo cum quædam noua & aliena in ea prius
vidissent, dixerunt contra ea, quæ postea facta sunt? Non enim casu & temerè fue-
runt, quæ prima in ea euenerunt, sed fuerunt omnia vltimorum proœmia. Dicant
ergò nobis, qui ex seipsis sunt in rebus inanibus sapientes, quomodo cum alia steri-
les pepererint, nullius ex ipsis filia reponitur in sancta sanctorum, nec accepta fuit à
Prophetis?

Prophetis? An non hæc poterant dicere, qui hæc & talia videbant, cuiusmodi etiam qui ex eis erant eiusdem sententiæ, dixerunt postea in illius filium, Quisnam erit hic puer? Maximè.

Sed qui aliena quidem sentiunt, interitùs viam ingrediantur, & cadant in barathrum, quod ipsi fecerunt: Nos autem, qui sumus Dei populus peculiaris, sacerdotes & principes mundani, & monachi, serui & liberi, artifices & agricolæ, plantatores & piscatores, iuvenes & senes, viri & mulieres adeste, prompto & alacri animo accedamus ad Dei parentem, & quæ in eam œconomicè priùs perfecta sunt, diuina mysteria intueamur. Quemadmodùm à parentibus hodiè virgo sacratissima in templum

Dei per eius sacerdotes adducitur, quemadmodùm templum Domini animatum, templo in animo dedicatur, quemadmodùm propheta Zacharias eam sua manu accipit & adducit in adyta, nihil agrè ferens, neque dicens eius parentibus: Non faciam hanc rem maximè nouam, neque puellam introducam in sancta sanctorum, vt in eis habitet assidue, in quæ semèl in anno iussus sum intrare. Nihil tale dixit Propheta Zacharias: sed vt qui præsciuisset futurum, quoniam erat Propheta, eam expectans, sicut qui post eum fuit, Simeon illius filium, eam is quoquè excipit prompto & alacri animo. Deindè matrem amplexus, eam allocutus est, sic dicens, & puellam tenens manibus: Vndenàm orta es, ò mulier? & quisnam est modus & scopus talis studij tui ac propositi? & quomodò cum nullum tale habueris exemplar, sola inuenisti hunc nouum & non priùs auditum actum, introducens puellam, vt ingrediatur adyta? Quæ est tua deliberatio, dic nobis, & quæ cogitatio? Ego, inquit Propheta, sum Anna grato nomine: nata quidem sum ex genere sacerdotali, tribu Aaronitica, radice prophetica & regia: Dauidis autem & Salomonis, & eorum, qui deinceps fuerunt, sum ramus. Sum autem cognata tuæ vxoris Elizabeth. Deindè viro quidem coniuncta fui lege Domini. Inuenta sum verò sterilis & infertilis multis annis. Nullum autem inueniens medicamentum, quod mederetur meæ calamitati, ad eum confugi, qui est solus potens, & ea reddit facilia, ex quibus non datur exitus: & ad ipsum meum ex animo aperiens, cum luctu cordis clamaui & lachrymis, sic dicens: O Domine Domine, qui dolore affectas animas exaudis ocyssimè, cur me reddidisti diuersam à natura meorum Maiorum? Cur me fecisti parabolam in genere meo, & motionem capitis in tribu mea? Cur maledicti tuorum Prophetarum me fecisti participem, dans mihi matricem filios non producentem, & vbera arida? Cur fecisti, vt mea dona non essent accepta, vt quæ sim sterilis? Cur me fuisisti subsannari à notis meis, irrideri à famulis, & vicinis haberi opprobrio? Respice Domine, exaudi Domine, miserere ò sancte. Fac me similem volucris cæli, & bestijs terræ, piscibus maris: quoniam ea quoquè sunt genitalia coram te, ò Domine. Nè brutis videar deterior, ò Domine, quæ facta sum ad imaginem tuam & similitudinem.

Hæc cum dixissem, hoc quoquè adieci ijs, quæ dicta sunt: Quoniam tibi Domine donum gratiarum actionis, omninò tibi dedicabo quem mihi dederis filium, vt is sit & maneat in tuo sanctuario, tanquam sacrum donarium & munus preciosissimum, quod mihi datum est à te, qui es perfectissimus dator preciosorum donorum. Hæc ego, cum essem sub dio in meo horto, oculos in cælum tollens, pectus autem meum manibus verberans, clamaui ad Deum, qui est in cælis. Meus autem coniunx, cum esset solus in monte, & ieiunaret quadraginta dies, eadem à Deo supplex petebat. Sic ergò flexus, qui est paratus ad misericordiam & benignus Dominus, amborum precibus, misit diuinum Angelum, nobis prænunciatum meæ filia conceptionem. Statim ergò natura à Deo iussa semen excipit. Non enim ante diuinam gratiam ipsa ausa est excipere. Sed cum illa accessisset, matrix quæ priùs erat clausa, suas portas aperuit, & à Deo acceptum depositum apud se detinuit, donèc Dei voluntate, quod in ea fuerat seminatum, in lucem editum. Hinc ergò eo ablato, vota mea reddo Domino, quæ distinxerunt labia mea, & locutum est os meum in afflictione. Et ideò virginum cateruas coëgi cum lampadibus, conuocaui sacerdotes, congregaui cognatos meos, omnibus dicens: Omnes mihi gratulemini, quòd hodiè & mater & productrix effecta sum: non Regi terreno meam offerens filiam, quoniam nec par quidem erat: sed Deo cælesti & Regi dedicatam: accipe deinceps, ò Propheta, meam à Deo datam filiam: & introductam, planta in loco sanctuarij, in prompto Dei habitaculo, in domo exultationis & lætitiæ: nihil curiosè inquirens, donèc Deo, qui eam hinc vocauit, visum fuerit, quæ ad eam attinent, ad finem deducere.

Xx 2

Cùm

S. Maria tē-
plū Domini
animatum.S. Anna ma-
ter perpe-
tuae Virgi-
nis Mariae.Preces S.
Annæ.

Osce 9.

Vortū illius.

Angelus p-
nunciat na-
scituram S.
Mariam.

Psal. 65.

CRIVS

RVIII

S

Zacharias sacerdos, oblatam virginem Mariam introducit in sancta sanctorum.

dicenda

S U

Angelus tibi afferit S. Mariæ in templo de genti.

Vide quanta possit sanctissima Dei genitrix.

Beati qui S. Mariæ virginis inferunt.

Eccè quomodo invocat Dei matrem in sui auxilium.

Cum hæc verba audisset Zacharias, statim allocutus est Annam: *Benedicta es tu, & gloriosa es oblatio tua, o pia & Dei amans. Deinde puellam latus tenens, eam prompto & alacri animo introducit in sancta sanctorum, sic vtrique ei dicens: Adedum implementum meæ prophetiæ: Adedum perfectio paſtorum conuentorum Domini: Adedum signaculum eius testamenti: Adedum finis eius confiliorum: Adedum declaratio eius myſteriorum. Adedum specula omnium prophetarum: Adedum conciliatrix eorum, qui malè diſſentiunt. Adedum coniunctio eorum, quæ erant malè diſiuncta. Adedum firmamentum eorum, quæ deorsum inclinatur. Adedum renouatio eorum, quæ erant inueterata. Adedum iubar eorum, qui ſiti ſunt in tenebris. Adedum donum maximè nouum & diuinum. Adedum Domina omnium terrigenarum, ingredi in gaudium Domini tui. Nunc quidem inferne in terra, quæ conculcatur ab hominibus: paulopost autem in ſuperna, & ad quam non patet hominibus aditus. Cum ſic, vt erat conſentaneum, dixiſſet myſta puellæ eam vbi oportebat depoſuit, & vbi conuenerat, & fuerat præſtitutum. Puella autem valdè lætans & exultans, ibat in templo Dei, tanquam in thalamo, cum ætatis quidem ageret annum tertium, eſſet verò perfectæ diuina gratia: vt quæ eſſet prædeſtinata præcognita & prælecta à Deo, & diſpenſatore vniuerſorum ante mundi conſtitutionem. Manſit autem deceterò in ſanctis ſanctorum, ſeu in templi penetralibus, ubi broſiam nutrimentum per Angelum accipiens vſque ad ſecundam ætatem. Tunc autem Dei nuru & conſilio ſacerdotum, de ea datur fors, & ſorte eligitur Joſeph iuſtus, & hanc ſanctam virginem diuino conſilio ex templo Dei ab eius accipit ſacerdotibus, ad inſcandum mali authorem ſerpentem: nè tanquam virginem aggrediretur, puellam ab omni labe alienam, ſed tanquam ad deſponſam ad eam accederet. Fuit ergo illa incorruptiſſima in domo fabri Joſeph ſeruata Domino omnium architecto, donè, quod ante ſecula fuerat abſconſum myſterium, in ea eſſet perfectum, & hominibus Deus ex ea effectus eſſet ſimilis.*

Sed de his quidem dicere, eſt alterius operis & temporis conuenientis: nobis autem rursus ad propoſitum redeat oratio, & laudibus celebretur hodiè dies dedicationis. Abi ergo o Domina Dei mater, abi ad tuam hæreditatem, & vade in atria Domini exultans & lætans, alacrisque expectans in dies ſanctiſſimi ſpiritus in te aduentum, & potentiæ altiſſimi adumbrationem, & vnigeniti tui filij conceptionem, vt Gabriel tibi prædicet: & da ijs, qui tuum feſtum peragunt, tuum auxilium, protectionem & deſenſionem, eos omni ex parte liberans tuis interceſſionibus ab omni neceſſitate & periculis, morbisque grauib; & omne genus calamitatibus, & à futuris iuſtis minis tui filij. Eos autem colloca, vt mater Domini, in loco deliciarum, vbi eſt lux & pax & rerum expendarum ſummum donum: & ſiant muta labia dolosa, quæ contra te iuſtam loquuntur iniquitatem in ſuperbia & contempſione, & exte terminetur in ciuitate tua imago eorum. Erubescant, & deficiant, & pereant, & cognoscant, quòd nomen eſt tibi Domina. Tu ſola Dei genitrix excelſiſſima ſuper omnem terram.

Nos autem, o Dei ſponſa, ſide benedicimus, deſiderio honoramus, & metu adoramus, te ſemper extollentes, te laudantes, & te venerabiliter beatam pronunciantes. Eſt enim reuerà pater tuus beatus inter viros, & beata mater tua inter mulieres. Beata domus tua, & beati noti tui. Beati, qui te viderunt. Beati, qui tecum ſunt veritate beati, qui tibi ſeruierunt. Beata loca tua. Beatum templum, in quo tu fuiſti oblata. Beatus Zacharias, qui te vnus ſuis eſt amplexus. Beatus Joſeph, qui te deſpondit. Beatus lectus tuus, & beatum ſepulcrum tuum. Tu eſ enim honor honorantium, & præmium præmiorum, & altitudo altitudinum. Sed o mihi ſola Domina, mea ex Deo conſolatio: ardoris qui eſt in me ros diuinus: exiccati mihi cordis diuinitus irrorans adſperſio: tenebroſæ meæ animæ lampas lucidiſſima. Dux meæ dubitationis, vires imbecillitatis, nuditatis amiſtus, opes medicitatis, immedicabiliu vulnerum curatio, lachrymaru ablatio, requies gemituum, allenatio dolorum, calamitatu tranſmutatio, vinculorum meorum ſolutio, ſpes meæ ſalutis, & bonorum omnium remuneratio, exaudi meas preces, miſerere meorum luctuum, & excipe meos ſletus: miſere re me, flexa meis lachrymis. Te moueat me miſericordia, vt matrem benigni Dei adſpice & annue meæ ſupplicationi. Imple mei ſitientis deſiderium, & coniunge me meæ cognatæ & conſerue in terra mitium, in tabernaculis iuſtorum, in choro ſanctorum.

rum : & dignare me tu, quæ es omnium defensio, & omnium lætitia, & vehemens gaudium, vt simul cum ea læter, te rogo.

Rogo te præterea, vt in gaudio illo, quod reuera verbis non potest exprimi, perpetuisque delicijs & insatiabilibus, & in regno eius, quod caret vespera, & nunquam terminatur, eos colloces, qui fide & desiderio hoc venerandum tuum festum peragunt. Certe Domina Dei parens, certe meum refugium, vita & defensio, arma & gloriatio, spes & robur meum : concede mihi, vt ego quoque cum ea fruar inenarrabilibus, & quæ comprehendi non possunt, tuis bonis, in cælesti & quæ dici non potest perseverantia. Habes enim, fat scio, cum tua voluntate concurrentem potentiam, vt quæ sis mater altissimi : & propterea audeo. Nè ergò priuer mea expectatione, ô Domina inemerata, quæ vniuersorum expectationem supra rationem peperisti, Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum & Dominum & Regem vniuersæ creaturæ naturæ : Quem decet omnis gloria, honor & adoratio, cum patre principio carente, & sanctissimo & viuifico spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

SANCTI PATRIS NOSTRI GEORGII ARCHIEPISCOPI NICOMEDIAE ORATIO DE EXITU

sanctissimæ Dominae nostræ Dei parentis, quando fuit oblata in templo. Habetur itidem per Simeonem Metaphrasem in tomis Aloysij.

PULCHRA nobis principia argumenti dicendi ostendit hic dies festus : parauit pulchas conscensionum semitas : iecit pulchra fundamenta ascensionum, nunc erigens ad se orationem. Quamobrèm, eam tollens sublimem, gratia euehit ad encomiorum altitudinem : & gradus mutans gradibus, laudem transfert à gloria in gloriam. Sed quoniam fieri non potest, vt ea simul cum rebus extollatur, è terreno profundo parùm énatans, exiliter erigitur id argumenti altitudinem. Agè ergò nos quoque cum ea laborantes, corporis onere deposito, mentis penna simul ad festum extollamur, & intra adyta progredi festinatem

Novembr. 21. Cap. 1. Et hic habes festum diem Praesentationis Virginis.

castissimam virginem, prompto & alacri animo consequamur : & nos ab externo errore colligentes, orationis vestibula deinceps conscendamus. Neque enim pratorum pulchritudo adeò facit, vt ij, qui extrà obeunt, ea cupiant ingredi, vt odoratus hortus encomiorum Virginis, ingressum reddit iucundum volentibus. Etenim est hoc pratum, & pratorum maximè odoriferum, & varium, & incorruptione coronans eos, qui decerpunt : non vernis comatum floribus, qui speciei habent delectationem, quæ facillè marcescit : sed emittens gratiæ bonum odorem, perfundit sensum, & mentem apud se longè suauissima demulcet auditione. Nam in illis quidem sensus quoque capiens fatietatem, non similiter delectatur ijs, qui apparent postea. In his autem eorum quidem, qui præcesserunt, manet odor : eorum autem, qui succedunt, accedit maius desiderium. Malum quidem spectaculum, vnà cum tempore marcescentem habet pulchritudinem : Hic autem decor perpetuam fert animæ delectationem : & quomodo qui vestibula regia fortè sunt ingressi, ex externis coniectant internam posituram, quæ sensu non iudicârunt, mente coniectant excellentia : idem etiam ostenditur accidere in vestibulis encomiorum. Atque in omnibus quidem, vt arbitror : non minimum autem in his quoque, vt arbitror. Nam in altitudinem quidem elata sunt præcemia : præclarus verò argumenti ornatus ex his apparet, intrinsecus plurima habens incrementa, gloria & pulchritudine insignia. Est ergò nobis propositum, ad ingressum parùm attollere oculos, & qui laet, quoad eius fieri potest, intueri decorem, etiamsi fieri non potest, vt contemplerur vniuersam eius elegantiam. Agè verò oratione procedamus interiùs, ductricem habentes ipsam Reginam.

S. Maria pratum odoriferum, spiritalibus comatum floribus.

Sed video nunc hanc concionem luce infinita coruscare, & mente illuminor, & mihi venit in mentem exilire, & ea, quæ nunc peraguntur, magna esse visione apprehendo, & Angelos simul choreas agentes mente cogito, & omnia noua, & aliena, & digna pul-

UR IUS
ober
ober
EV III
5

pulchro cali ornatu. Hinc mihi videtur eius, quæ laudatur, gratia in medium procedere, & vniuersum cœtum implere lætitia, affatim dona tribuens. Quamobrem spem eorū attendentes, omnes simul ingrediamur, vnusquisque reddens id, quod debetur. Qui dicit, sermone: qui prudenter audit, auditionem: qui ministrat, adimplentionem: & omnia, quorum debiti exolutio ad ingressum adhortatur. Præcedant ergo sermone, quæ dein cœps sequuntur, ad se congregantes. Atque iam quidem ij, qui virginem pepererant, ad templi eam fores adducebant, Angelis eam circuncircâ stipantibus, & supermundanis Virtutibus omnibus simul collarantibus. Nam etsi ignorabant arcantum modum mysterij, vt serui tamen, iussu Domini, seruiebant eius processui. Ex primū quidem considerabant, videntes (vt qui sint naturæ intelligentes) eam esse preciosum vas virtutum, & ferre signa incorruptæ puritatis, & habere corpus procul remotum à vitiorū colluue. Deinde autem iussu parentes, munus implebant. Tunc lampades luminis ingressum lætificabant, & omnia quæ templo continebantur, conuertebantur ad lætitiā, ipsi, vt puto, inanimatis simul cum Angelis lætantibus. Quamobrem mihi quoque licet cum eis chorus ducere: & tanquam tunc præsentem, venit in mentem, in vocem erumpere, quæ dicitur aptè & conuenienter:

S U

Introduci- tur S. Maria in templum Angelis exultantibus.

Cap. 3. Encomia sanctissime Virginis.

Ezech. 44.

Cap. 4.

Num. 17.

Dan. 2.

Cant. 3.

Dilata atria ad excipiendam latiore, quæ sub adsp̄ctum cadere & non cadere consp̄cta est, creatam naturam: in qua comprahensus, qui comprahendi non potest, vitij latitudinem redegit in angustissimum. Accende lampadem luminis, & ingressum lætifica. Facem tanquam signum aliquod tolle sublimem, & ad te dirige orbem terræ, vt lucidam intueatur nebulam, & radiorum eius fiat particeps, vt ex ea videat scatem fontem luminis. Pande portas tuas, & introduce portam, quæ percipitur intelligentia: per quam cum solū transisset Dei verbum, obsignatam conseruauit, sicut nouit. Nam etsi accepit portæ appellationem, virgo tamen vsum conseruauit: & impleuit quidem rei ministeriū: incorruptionis tamen non soluit signacula. Sustine velum, vt intra id ingrediatur Verbi velum animatum, quod in se celauit diuinitatem, & eius igne non fuit combusta essentia materialis. Accipe quod fuit in spiritu inauratū candelabrum, lucerna cuius fines illuminat, per quam accenderunt septem dona spiritūs, & mundum terrenum illuminarunt. Accipe mensam, quæ portat vitam, in qua vitæ nostræ panis propositus, ambrosia pavit eos, qui illius fuerunt particeps: ex qua crateres sapientiæ imperturbatum & purissimum effundunt poculum cognitionis. Orna sancta sanctorum, & sanctissimum excipe tabernaculum, quod est capax essentiæ immaterialis: quod nostrum, quod ceciderat, excitauit tabernaculum: quod parentis nostri Dauid tabernaculum, quod fuerat ablatum, rursus erexit: per quod membra, quæ fuerant dissoluta nostra transgressione, fuerunt redacta ad suam integritatem. Accipe aureum thuribulum, in quo Verbum, quod carnem assumpsit, bono odore impleuit orbem terræ: in quo combusta fuerunt culmina inobedienciæ: per quod liberatur aër à molestia inquinamentorum, per quod bonus odor spiritūs spirauit in homines.

Introduce arcam sanctificationis, quæ intus accepit eum, qui dedit legem, quæ portauit mannam caelestem, quæ à diluuiō peccati seruauit nostram naturam, & per patrum liberauit orbem terræ ab interitu. Noui testamenti thesaurum. Vnam in clypeam ac gloriosam. Tabulas à Deo impressas characteribus, in quibus inscriptum Dei Verbum supra rationem, legalis literæ difficultatem traduxit ad leuitatem spiritūs. Cape virgam sacerdotalem, quæ absque irrigatione produxit florem qui non marcescit, nempe Dominum. Sanctam terram & desiderabilem, ex qua orta est veritas & iustitia: in qua operculo recti pedes prohibentur progredi: ratiocinatio, in qua, quæ dubitatione operitur & incredulitate. Vmbrosū montem, in quo Verbo placuit habitare: in quo cum recubisset natura, declinavit peccati exustionē: ex quo sine manibus deuolutus lapis angularis, inimici cōtriuuit imaginē, & redegit in puluerem. Accipe oleam frugiferā, per quam scaturit oleum exhilarans, & pinguefecit creaturam. Thronum gloriosum, regium vehiculum, quo vestum Verbum cum carne aduenit. Sanctam Sion, quam elegit Opifex, quam verbo prouidentia parauit ante secula, in qua in carne est genitus, ex qua progressus, vires contriuit impiorum. Apprehendit lectum Solomonis, quem in orbem circumsistunt sexaginta potentes: nempe diuinitus inspirata scripturæ veræ prophetiæ, quæ per ea, quæ significarunt, suo testimonio comprobant, Deum esse ex ea pariendum: in quo Verbum cum cecidisset, cum carne exurrexit, & inimici tyrannicam validè afflixit potentiam. Eam forceps expellit prophete

propheticus, qui carbonem ferebat, & labra expurgabat. Quae Seraphicè custodie-
batur, & per spiritum sanctum praedicabatur. Eam indicavit liber ob signatus, quem
nullus legit sciens literarum, praeter cum, qui ob signavit & seruavit supra rationem.
Eam charta significavit purissima, in qua Verbum sine scriptis impressum, scidit frau-
dis chirographum.

Haec est, quae à dexteris Dei adsistit Regina, quae propè est pulchritudine & splen-
dore: quae est speciosa natura, & nullam suscipit maculam libero suo arbitrio. Quae ascen-
dit ex Libano virginitatis, & mundum perfundit unguento: ex qua dulcedo diffuset,
dit ex Libano virginitatis, & mundum perfundit unguento: ex qua dulcedo diffuset,
veterem amarorem ligni dulcem reddidit: cuius supra mel labra extiterunt dulcia, &
de lingua eius tanquam è fonte manavit laetitia. Cuius vestes unguento delibatae, bo-
num odorem emisserunt supra omnia terrae aromata. Hanc introduc tanquam spon-
sam, cuius pulchritudo est incomparabilis, & gloria ineffabilis: cuius lux oculorum,
solis superavit radios. Hortum conclusum, quem peccati cogitationes non possunt
intrare: in quo divina planta, quae citra agricolae culturam germinavit, ligni maledi-
ctam, quod prius in vita mirandum in modum crescebat, exiccavit radicibus, & eius
loco effecit, ut floreret benedictio. Fontem reuera signatum, ex quo manant fluentia
purissima, & irrigant orbem terrae. In quo limi, qui conturbabat, non sunt depræ-
henlae reliquiae: ex quo procedens fluvius gratiarum, circuit uniuersam, quae est sub
sole, regionem. Suscipe, quae per aërem ingreditur, nubem: in qua sedens, qui ingre-
ditur super nubes caelestes, destruxit simulacra, quae colebantur ab Aegyptiis. Intro-
duc Dei ciuitatem animatam, quae eius impulsu laetatur in aeternum. Sanctificatum
tabernaculum, domum gloriosam, templum quod non potest dissolui. Cuius tu fuisti
& figura & signum, expectans ut ea fieret manifesta: eam tu iam tenes: eam introduce,
& cede tanquam potentiore.

Hucusque siste signa: fac ut cessent consueti aenigmata. Quousque umbram attēdis?
Quousque in litera gloriaris? Ecce gratiae radij illuxerunt: Ecce signa literae in spiritum
sunt transmutata. Es desessum figuris inseruiens: ecce accedit, qui noua facit. Transi
ergo à lege, quae consenuit, ad verbi gratiam, quae est noua. Cur in somnijs perseueras,
cum eam accipias, quae euentum conciliat? Cur sacrificiorum sanguine adaspergeris, &
eorum nidore suffumigaris, cum qui iussit, ea non admittat? Sacrificium enim, ait verbum
Patri, & oblationem noluit: corpus autem perfecisti mihi. Venit, qui proprio suo
sanguine ea facit cessare: & naturam non à carnis inquinamentis, sed à peccato re-
purgat. In foribus redemptionis: in portis tuis est praedicatio. Hanc ad te pramissit, quae
praecedit mysterium. Ipsa eorum, quae tibi sunt verbis significata, in se affert euenta.
Esaia significauit, dicens: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium: & voca-
bunt nomen eius Emmanuel. Hanc Ezechiel nominauit Dei portam. Hanc David
arcam sanctificationis. Hanc Moysi prius descripsit rubus, qui ardebat in monte, &
non comburebatur. Hanc cum gaudio excipe: prompto & alacri animo accurre:
adora eam, ut quae sit superior omni re creata, tam quae sub adspēctum cadit, quam
quae non cadit: amplectere purissimum habitaculum: immaculatum introduce ta-
bernaculum, & caede inquinatum educ coetum Iudaeorum. In eos valde clamant re-
sponsa Prophetarum: aperte vociferatur sanguis. Cur tabo & sanie inquinamentorum
ipsorum pollueris? Cur iniquitatibus eorum macularis? Cur eorum profanam tegis
arrogantiam, & iram creatoris accendis vehementius? Siste hucusque iram vltoris:
nē vltius accendas eius, qui te finxit, furorem. Etenim quo maior congregatur
multitudo peccatorum, eo maior existit vltionum reditio: immo verò ijs, quae
admissa sunt, grauior: quandoquidem fert ad immortale supplicium. Haec tibi iu-
bet, ut cesses. Haec venit, ut te excipiat. Haec te maiorem accepit gloriam: etenim
rerum finis ei obigit. Quorum enim figuras ostendebas, eorum ipsa ostendit euen-
tum. Quantum umbra est minor corpore, & aenigma veritate, & sermo re, & imago
causa, tu ab eius splendore tantum differs. Nam tu quidem ab vna propria gente
cultum accipis: ipsa autem ab omni creata natura insigniter honoratur. Et tu qui-
dem quae Dei habes, quae intermititur, ad umbrationem, non multo post, ea dimissa,
dissolueris: Haec autem, quae essentiali habitatione Verbi eam accepit, permanet in
aeternum minimè dissoluenda, nunquam nudata hac gloria. Hinc ergo excede, ce-
dens melioribus. Neque enim ut illic maneat, tibi erit reliquum, etiamsi velis, cum
sint tibi causae ministrae aduentus.

Haec à me ad templum dicta sunt satis conuenienter, ut qui haec persuasum habeam

UR IUS
Ober
RV III
S

Quo maior
peccatorum
multitudo,
eo maior
corum vltio.

Eccè Virgo
sanctissima
ab omni
creatura in-
signiter ho-
noratur.

ex ijs, quæ nunc cernuntur : quæ quidem existimo admittere eos, qui audiunt, citra examinationem, examinationis loco res ipsa probantes. Postquam autem fuit introductum eius spatium, quod est vel cælis ipsis latius, signum eorum dissolutionis, quæ in templo fieri consueverunt, eam statim viderunt : gloriam quidem sua sponte ad eam currere : se autem ea indiès priuari, animaduertunt. Tunc verò qui munus sacerdotale obibat Zacharias, dono prophetico inspiratus, Virginis quidem aduentum est lætatus : considerabat autem eius quoque animæ immensam pulchritudinem, quæ latebat in muliebri habitu : animaduertebat verò intemeratam ferre noua & aliena naturæ signa, etiamsi ea erat vt vnusquisque prædita. Nam erant quidem mores & incomparabiles : & erat eius vitæ agendæ ratio composita virtutibus. Quamobrem in dies procedente ætate, crescebant in ea dona spiritûs, & versabatur cum Angelis nec erat diuinarum expers apparitionum : Cum ea, vt solebat, versante in adytis vidit Zacharias quandam fermocinantem, qui erat inusitata specie, & ei præbentem alimentum : erat autem, qui apparebat, Angelus. Quamobrem mente à se discedebat & hæc apud se cogitabat :

Spatium. *χῶρον* significat aut spatium & secundam.

Angelus affert alimentum S. Mariæ. Cap. 8.

S U

Ab Angelis frequenter visitatur.

Dan. 14.

1. Reg. 17.

Cap. 9.

In Maria immetia castitatis pulchritudo.

Quid hoc est quod videtur? Nouum planè, & ab ea, quæ hic est, alienum consuetudine. est angelicus qui cernitur habitus, & alloquitur adolescentulam. Forma in corporeus affert nutrimentum, tanquam corporibus conueniens : & essentia mater expers, tradit mulieri canistrum, qui videtur materialis. Angelorum huc aduentum solent esse ad solos sacerdotes, vt vel horrentur, vel dehortentur ab ijs, quæ sunt agenda. Neque verò sæpè apparent. Ad mulierem autem omninò insolitus est eius, qui nunc cernitur, aduentus : idque cum ea sit tenera ætate & iuuenis. Atque si ea quædem esset ad solos sacerdotes, & morbo sterilitatis à liberorū exclusa esset procreatione : & precibus contendisset, vt sibi daretur proles, & in hoc immorata esset eius oratio, eius quod cernitur, conijci posset dissolutio. Id autem Annæ semel accidit : nostris verò temporibus non semper ostenditur. Nunc autem ab eis quidem liber est aduentus virginis : est verò assiduus eius qui apparet, aduentus. Propterea maior mihi concurrebat admiratio & metus : occultæ autem insident dubitationes, quidnam hoc fuerit, quid significaturus venerit Angelus : quodnam sit, quod affertur, nutrimentum : ex quonam penario sit hoc exproptum : quidnam sit, qui hoc parauit : quænam manus hunc panem fecit. Angelorum non est parare, quod conueniat corporis necessitatibus. Nam etsi plurimi per eos sunt nutriti, apti tamen nutrimentum prepararunt, & per corpus incorporei consensu inseruiuerunt. Nam qui Danieli inseruiit Angelus, poterat eius, qui iubebat, virtute, non per alium, sed per se, quod iubebatur, implere. Sed Abbacum accepit intermedium, nè mores alieni, & spectaculum nimis magnum, & ab Angelis paratum quod non consuevit alimentum, terreret eum, qui alebatur. Porro autem coruus quoque, qui inseruiebat Eliæ, non per se didicit locum, sed per Angelum. Quam autem afferebat prædam, non alitudo, vt arbitror, afferebat, quàm ex diuitibus penarijs : non quòd nõ posset is, qui iubebat, ex tempore effectum præbere nutrimentum. Quomodo enim, cuius verbo producta sunt omnia? sed vsui cõueniens præberet ministerium. Et illic quidem sic fuit dispensatum : hæc autem nullo intermedio accedit Angelus ad Virginem, resque est arcana, & quam non potest assequi ratio. Adolescentula talia dona est affecuta, vt incorporei cedant eius ministerio.

Quàm sunt hæc dona insignia? Quidnam fecit Virgo, quo hæc mereretur? Quòd puritate quidem superauit omnes, quæ antea fuerunt generationes, scio, vt cui sit hoc mihi rebus ipsis persuasum, vt qui mores apertum acceperim indicium, & postremo rem ipsam : Sed vt tanta bona consequatur, quænam fuerit causa? Fortassis cerneretur virgo beneficiorum magnorum conciliatrix, per quæ Deum ad se attrahit. Num responsa Prophetarum in ea implebuntur? Num eorum, quæ sperantur, finis in ea cernitur? Num qui est venturus ad generis correctionem, ex ea nostram accipiet naturam? Etenim hoc fuit prius prædicatum mysterium, & verbum quærit eam, quæ sit inseruiura. Num non alia fuit prius electa ad eius ministerium, præter eam quæ cernitur adolescentulam? Immensam enim, quæ in ea latet, mente cogito castitatis pulchritudinem, & eius, quæ est in occulto, in apertum prolationem, in eam ostendit Dei beneuolentia. Quàm beata est domus Israël, ex qua tale germen pullulauit? Quàm beata est radix Iesse, ex qua vegeta hæc virga orta est, quæ mundo salutis florem est productura? Quàm est gloriosa memoria eorum qui genuerunt, & vltra omnem

omnem beatitudinem? Quam sum ergo glorificatus, qui fruor talibus spectaculis & donis, & talem virginem orno in sponsam? Agam tibi in aeternum gratias, o templum Domini, quod propter tuum ministerium non excidi ab ijs, quae ab omnibus iustis desiderantur. Ego sum hodie magnificatus super omnes sacerdotes. Hodie sum glorificatus super omnes Prophetas. Ea enim, in quibus illi in ymbris initiati fuere mysterijs, eorum ego esse vera video principia. Verisimile est enim, haec cogitasse Zachariam, ut qui aliena & naturam superantia consideraret, quae virginitatis sunt admirabilia. Ita enim fuerunt reuera.

O proemia miranda. O signa insignia. O augmentum corporis, accipiens summam gratiae incrementum. O puram illam & clarissimam animam, quae in florenti corpore ostendit dotes, quae naturam superant: quae eius imperfectio non fuit prohibita a virtutis perfectione: cuius cum Deo coniunctio, iuuenili aetate non fuit retardata. Quis vidit, quis audiuit talem ascensum corporis, quod in sanctis habitat, & stipatur ab Angelis, & alimentum accipit ambrosiam? Nam animae quidem incorporei communione, etiamsi ad summam peruenerint impatibilitatem, vix frui potuerint angelico nutrimento, etiamsi cibum Angelorum rationem, quae falli & errare non potest scriptura tacite significet. Hic autem manus corporeae admirabile, quod conspectum fuit, alimentum accipiunt, & per ipsum immaculata anima impletur donis. O summam puritatem. O ascensum aetatis, quales scalas honestatis statuit ad caelestium altitudinem, per quas verbum descensu nouo ad nos descendit: per quas, quod inferius erat situm, terrenum naturae tabernaculum ascendit ad caelos?

Tu autem, o homo, admirabilem & nouam in templo viuendi rationem audiens Virginis, noli de eo dubitare. Noli examinare ratione ea, quae capere non potest cogitatio. Ne subijce comparationi ea, quae sunt incomparabilia. Vides inauditam naturae inuocationem, & de his dubitas? Vides ipsum Dei Verbum modo ineffabili habitasse in eius utero: & contendens, fuerit ne alimentum materiale, an expers materiae? Vides paterno consilio spiritus in ea adumbrationem, & de ministerio Angelorum dubitas? Nihil est dubium ex ijs, quae sunt castissimae Virginis: ex eius magnalibus nihil est, quod non sit conueniens. Omnia a veritate ipsa sunt confirmata. Oportebat enim diuinum tabernaculum augeri talibus assensionibus. Oportebat agnam immaculatam tali excipi contiuio, talibus cibis exatiari. Oportebat non in sanctis sanctorum tabernaculi, sed in ipso caelo caeli in prima aetate educari eam, quae his conspecta est latior, & puritate antecelluit. Oportebat non vnum solum ei seruire Angelum, sed decies mille millia eam stipare. Etenim quem illi minimè possunt videre, ipsa mirandum in modum in utero continuit. Eum qui lucem induit tanquam vestem, in suo sinu comprehendit. Eum qui pugillo continet vniuersa, virum factum in vlnis continuit. Quis haec cogitans, non de sua natura magna apprehenderit? Quis non propter haec mente erectus fuerit ad altitudinem, & se existimaret omnibus esse superiorem? Quis non propter haec magnos suspenderit spiritus, & supra suam assurrexerit humilitatem? Res est enim ingentis magnitudinis, & quae omnè superat magnificentiam. Considera enim ad quantam altitudinem res nostrae sunt euectae, quae humilitati proportionem respondetem acceperunt ascensionem. Cecideramus transgressionem: effecti fueramus indigni prouidentia eius, qui nos formauerat, nihil inuenientes, quo possemus errorem excusare. Corruerat ergo natura: opus habebat eo, qui esset erecturus. Eum est assecuta non per alium, sed per eum ipsum, qui est fabricatus. Erectio autem fuit noua & admirabilis: non iussu, quomodo olim in creatione, sed dispensatione conuenienter suae benignitati. Non erigendi munus tradidit Angelis, sed sui submittendi sibi ipsi commisit partes. Neque verò solum crexit, sed etiam assumpsit: & quod fuerat assumptum, in sede paterna collocauit.

Quid ad hanc magnam & ineffabilem cogitabo benignitatem? Quibus verbis infinitam laudabo submissionem? Quibus laudibus celebrabo Virginem, per quam haec acta sunt, per quam lapsus facta est reparatio? Quis honor exhiberi potuerit puritati eius ex aequo respondens, cuius amore captus Opifex, ex ea suum construxit tabernaculum, in quo minimè recusauit habitare, in quo paterna voluntas est impleta? Quenam gloria ei poterit tribui pro meritis, cuius superiorem gloriam praeter se ostendit creator? O donum, quod nullo potest honore, ut par est, affici. O pulcherrima pulchritudo omnium pulchritudinum. O Dei genitrix, pulchrorum omnium summum ornamentum. Tu casum veteris nostrae nobilitatis erexisti partu tuo, qui est supra

Cap. 10.
In teneri-
ma aetate
perfecta fu-
erit virtus in
S. Mariae.

Cap. 11.

for. * inha-
uacionem

S. Mariae
agna imma-
culata.

Præstantia
eius.

Psal. 103.

Naturae hu-
manae ex-
altatio.

Cap. 12.

Vide quan-
tus honor
habendus sit
S. Mariae.

IRIUS
ber
ber
RVIII
S

supra rationem. Tu primæ imaginis obscuratam speciem restituisti in suam pulchritudinem. Tu primæ parentis dolores in pariundo susceptos, tuo partu in gaudium conuertisti. Per te paradisum purè sumus consecuti. Per te generis colonia ad propriam redijt mansionem. Per te recessit rhomphea versatilis. Per te, quæ erant clausæ, deliciarum portæ fuerunt apertæ. Per te spes Prophetarum ad effectum sunt deductæ.

Vide quæta
bona per
sanctâ Ma-
riam nobis
eueniant.

In te finem acceperunt, quæ ab eis dicta sunt. Per te nostræ resurrectionis certa signa tenemus. Per te nos regnum cælorum speramus esse assecuturos. Te nostræ salutis habemus adiutorem. Te nostri auxilij habemus defensorem. Te proponimus, cuius ore nostra dicatur excusatio. Te nostræ fidutiæ circumferimus gloriationem. Te Christianorum multitudo murum habemus firmissimum. Te fideles Reges armis habent valida. Per te bellorum frangunt audaces impetus. Per te consequuntur trophæa victoriæ. Tu ô Dei genitrix, nè despicias preces eorum, qui semper petunt. Præbe manum laborantibus: opem fer eis, qui agitantur tempestatibus: sed a bellorum fluctus: fac in auras euanescent spiritus eorum, qui incessunt iniurijs. Da petitioni conuenientem (potes enim) euentum. Habes vt mater in filium, quæ recusat non potest, fidutiæ. Habes vires insuperabiles, robur inexpugnabile. Nè immensam tuam clemētiam superet multitudo peccatorum. Nè absurda facta retardent tuam, quæ verbis exprimi non potest, misericordiam. Nam quæcunque fuerit multitudo eorum, quæ ignorantur, ea facilem accipit solutionem, si tu solum volueris. Nihil tua resistit potentia: nihil repugnat tuis viribus: omnia cedunt tuo iussui, omnia tuo obediunt imperio, omnia tuæ potestati seruiunt. Te omnibus suis operibus reddidit excelliorem, qui est ex te natus: & per ea, quæ in te facit admirabiliter & præter opinionem, ita esse confirmauit. Ea potes consequi citra laborem. De ijs abique villo intercessore compella creatorem. Delectatur petitione: gaudet se rogari: non resistit, quo minus impleantur. Tuam enim gloriam, existimat esse propriam: & tanquam filius ea exultans, quasi exoluens debitum, implet petitiones.

Vide sanctæ
Dei genitri-
cis pœonia,
& admira-
bilem eius
potentiam.

Itaque ego quoquē, ô Domina, fretus tua, quæ exprimi non potest, potentia & benignitate, ex egenis labris fructū tibi obtuli, indignum quidē qui offeratur, optimam autem indicat meam voluntatem. Neque enim meæ solum vires non assequuntur, quod desiderant: sed magnorū etiam virorum expectationibus id ipsum accidit, vt id non assequantur. Accipe ergò non attendens opera, sed admittens promptū animi studium. Accipies autem, sat scio, vt quæ sis amans bonorum, reddens precium pro peccatis, & regno cælorum dignans, propitiumq; reddens patrem, filium & spiritum sanctum, vnā diuinitatem & regnum, ineffabilem potentiam & Dominationem: Quam decet gloria, honor & adoratio, nunc & semper, & in secula seculorū, Amen.

S. Maria
amans bo-
norum.

VITA S. COLUMBANI ABBATIS, AB EIVS
AEQUALI IONA ABBATE, QVEM QVIDAM VOCAT
*discipulum eius discipulum, conscripta: cuius tamen stylum in gratiam
Lectoris, nonnihil expolire conatus est
F. Laur. Surius.*

PRAEFATIO AVTHORIS, NIHIL MUTATA PHRASI.

* Bobolen
vel Babel-
no

* Ebobienſi

* Eustasium

Quære has
To. 2. 10. &
29. Martij.

Dominis eximij, & sacri culminis regimine decoratis, religionisq; copia fultis Vualdeberto & * Boleno patribus, Ionas peccator. Memini me ante hoc fermè triennium, fratrum conniuentia flagitante, vel beati Bertulphi Abbatis imperio iubente, cum apud eos Apenninis ruribus vagans, in * Bobienſi cœnobio moraret, fuisse pollicitum, vt almi patris Columbani meo studerem stylo texere gesta: præsertim cum ij, qui eo fuerunt in tempore, & penès ipsum patrata viderunt, quamplurimi penès nos superfites sint, qui nobis non audita, sed visa, narrent: vel quæ etiam nos per venerabiles viros Attalam & * Eustasium * Eustachium didicimus, quorum primus Bobienſis, secundus Luxouienſis cœnobij, quo vos præfules existitis, eius successores fuerunt: qui magistri instituta suis plebibus seruanda tradiderunt: quorum vitam vt cunque quimus, in postmodum deprompsimus, seu plerorunq; quos cluentia memorabiles reddidit. Sed qui supra-

supradictorum fratrum agapis, vel patris prædicti præceptum conijciens rebar liqui-
do metu exuberari, multum me ego ad hoc opus imparem reperio. Si enim me
in hoc opere nequaquam indignum iudicasset, olim iam ad ea texenda temerario
quantis conatu aggressus fuisset: quanquam me & per triennium Oceani per
ora vehit, & scarbea lintris abacta, scilicet molles sectando vias, madefacit sæpè
& lenta palus Elnonis plantas, ob venerabilis Amandi pontificis ferendum suffra-
gium: qui his constitutus in locis, veteres Sicambrorum errores Evangelico mu-
rone coercet. Erit tamen commissi operis, venerandi Patres, vestri arbitrij cultus, vt,
si aliqua minus ritè prompta, decore facunditatis caruerint, vestris phaleramentis de-
corentur, vt legentibus apta fiant: nè, dum mea imperitia in eloquio exhorret, cum
facta dictis non exequantur, sanctorum virtutes fastidiosè ferendo non imitentur: &
cum ad partum opus quantes manum tetenderint, mox sentiu asperitate cruentam
nitantur subtrahere. Quibus dicendum est, nantes solere rheumate gurgitum fractis
viribus ripæ redditos, cum alia defuerint subsidia, festino conamine sentes apprehen-
dere: & diuitum fauces, cum alia dapes redundent, sæpè agrestia desiderare: & ple-
rosque musicorum omnium, organi, scilicet, psalterij, citharæ melis aures oppletas,
molles sæpè aenæ modulamini auditum accommodare. Et si me quæpiam lauda-
re repererint, qui adhuc superis iunctus sit, non me adulatorem putent, sed rei benè
geste differtorem: nec fauere cuiquã panegyrico carmine, sed digna memoriæ com-
mendare: nec idè, si superest, tumescat, si à me sibi largita conditoris dona narrata
videat, nè elationis stimulo sincera mentis soliditatem corrumpat.

Nulli quippè dubium est, quòd fauor adulatorum polluar mentes decore plenas
virtutum, sicut ad Israèl per Esaiam Dominus loquitur: Popule meus, qui te bea-
tum dicunt, ipse te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Sapientem etenim,
vt vulgo dicitur, falsa laus increpat, verax ad meliora tendere prouocat. Adorne-
ergo eos in eo, quod benè gesserint, fama laudabilis: increpet, nè maculet amitten-
do feruorem, tepor vituperabilis. Cluant alij, si dignum imitatione quid gesserint,
nec sibi in postmodum perniciose elationis damna attrahant ex commemoratione
parate virtutis. Insuper enim ergo illa, quæ veris assertionibus experti sumus fuisse
patrata, vel prætermitti negligentia deputauimus: Multaque prætermissa sunt, quæ
ex toto nequaquam meminimus, & pro parte aliquid scribere, nullatenus ratum du-
ximus.

Quæ sunt ergo posita, duobus libellis intersecidi, vt vno volumine legentibus fasti-
dium amputarem. Primus beati Columbæ gesta perstringit: secundus, discipulo-
rum eius Attalæ, Eustachij, vel cæterorum, quos memini, vitam edisserit. Ea ergo
vestro libramine pensanda censemus, vt à vobis sagaci examinatione probata, à ca-
teris ambiguitatem pellant. Nam si quædam aliquis non ritè distincta, ac deinducta
corrupta repererit, reijcienda iudicabit, præsertim si doctorum facundia fultus, affa-
tim scientia oppletus abundet. Nouerit tamen nos non ad hoc vestigia tendere, vt
nos putemus doctorum gressibus coaquari. Illi rore eloquentiæ madentes, viri des
campos flore pinxerunt: nobis vix arida tellus arbuta gignere nouit. Illi dites bal-
sami lachryma ex Engaddi, floreque oromatum ex Arabia: nobis ex Hybernia vix
butyrum pinguecit. Illi piper nardumq; sumunt ex India: nobis pinifera iuga Apen-
nina, iuga, quæ zephyrij rigescunt frigore flabris, vix tandem saliuunculam præbent.

Illi preciosi lapidis varietate gloriantur: nobis temerarium videtur Galliæ suc-
cino gloriari. Illi poma palmarum magnoperè in peregrina dirigunt:

nobis, Ausonium iuxta Poëtam, sunt molles castanæ &
mitia poma. Valete almi patres, viri vigoris
atque roboris, Deo dicati
æterno.

VITAE

CRIVS

RV III

5

Columba-
nus, dicitur
etiam Co-
lumba.

NOVEMBER.
VITÆ HISTORIA.

Caput 1. quod tamen non nisi ad lectorem Præfatumcula est.

Novēbr. 21.
Vitæ San-
ctorū cur à
sanctis Pa-
tribus con-
scriptæ.

EXIMIO virtutum fulgore micantem atque rutilantem sanctorum præfulum & monachorum vitam, illustratam atque eruditi patres multa solertia conscripsere, ut præclara præcorum exempla suaviter posteris redolerent. Egit hoc à seculis rerum sator æternus, ut famulorum suorum famam efficeret sempiternam, & ut eorum res gratas illis, qui postea futuri essent, exemplo forent, atque illorum meritis ventura soboles vel eorum facta imitantibus vel memoriam commendando gloriaretur. Ità beatus Athanasius Antonij, Hieronymus Pauli & Hilarionis, & aliorumque, quos cultus bonæ vitæ effecerat laudabilis, verus quoque & Posthumianus atque Gallus Martini memoriâ nobis egregiè commendârunt: plerique etiam aliorum, quos aut fama, aut bonorum exempla operum vel virtutum monumenta celebres reddiderunt: ut sunt columnæ Ecclesiæ Hilarus, Ambrosius, Augustinus: qui inter tot seculi turbines & fluctuantem mundum Ecclesiæ statum sustentârunt: ne aduersis demonum flatibus & hæreticorum impetibus procellis vera fides contaminaretur. Quorum nos exempla temerario conatu secuti sumus, qui nec meritorum ornamentis, nec faciendiæ copijs suffulsi nec exercitiæ scientiæ fonte potati, eximij patris Columbiani, qui nostris floruit temporibus, historiam texere aggredimur. Sed tamen erit dictorum nostrorum arbitrio ille, qui est virtutum largitor immensus: qui ei & gratiæ suæ munera, & vitæ perenni donavit immarcescibilem coronam.

De visione, eius matri vterum gestanti oblata Cap. 2.

Hoc loco
MS. Codices
magis
habent obsecu-
ritates de
solis motu
&c. q. omiffimus
propter
mendas.

Visio ma-
tris S. Co-
lumbani.

Matt. 11.
Iudic. 5.

Columbanus igitur, qui etiâ Columba vocatur, in Hybernia ortus est, insula in extremo sita Oceano, spectante Titanis occasum, dum vertitur orbis, & lux occiduas ponti descendit in umbras. Insula huius situs, ut ferunt, amoenus est, & immunis ab armis & bellis exterarum nationum. Eam Scotorum gens incolit: gens quanquam ceterarum gentium legibus carens, at tamen Christianæ religionis dogmate florens, ita ut omnium vicinarum gentium fidem excellat. In ea natus est Columbanus inter ipsa fidei illic nascentis primordia, ut fides, quam partim infœcundam gens illa habebat, eius & sociorum illius exhortationibus culturaque vberi fecundaretur. Sed prius, quam vitæ huius lucem caperet, quid acciderit, non est silentio premeendum. Cùm enim eius genitrix conceptu foetu gravidam iam esset, nocte intempesta sopore depressa, vidit è sinu suo rutilantem solem, nimis que fulgore micantem, procedere, & mundo ingens lumen præbere. Expergeta deinde, cælo iam albescente, accuratè apud se pensitare cœpit, & sagaci trutinæ animo, ecquid tanta sibi visio velit: à vicinis quoque, quos doctrina solertes reddiderat, petijt, ut eius vim & significationem rimarentur. Audiuit tandem à peritis, & egregiæ indolis puerum suo vtero continere, qui & suæ & proximorum salutis, præclare consulturus sit. Postquam ergo mater eum edidit, tanta cura seruauit, ut illi etiam, quorum habebat mores cognitos & exploratos, vix eum credere aut committere vellet, donè pubescens, Christo duce, sine quo nihil boni agitur, bonis excellentibus operibus animum applicaret. Nec immeritò è suo sinu solem fulgentem prodire conspexit. In Ecclesiæ enim, quæ mater est vniuersorum, membris tanquam sol splendet, dicente Domino: Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Et Debra olim docta à spiritu sancto: Qui autem, inquit, diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. Ut enim axis æthereus stellarum distinctione & celebri lucis frequentia speciosior est: utque lux diei, solis aucta splendore, mundo amœnior resurgit, ita corpus Ecclesiæ, conditoris ditatum opibus, sanctorum augmentatum numero, scientiæ luce & religione nitescit: ut ex doctorum frequentia, posterorum lucra succrescant. Et sicut sol & luna, astraque omnia noctem atque diem suo splendore nobilitant, ita sanctorum merita sacerdotum, Ecclesiam confirmant.

De eius sagacitate & industria, recessu è patria, & in cuius disciplinam se tradiderit. Cap. 3.

Exad.

EXactis infantia annis, cum in pueritia atate pubesceret, liberalium literarum studijs & Grammaticorum literis capaci ingenio operam nauare coepit: in eaque per omne pueritiae & adoleſcentiae tempus perfeuerans, vsque in virilem atatem eam magna animi contentione profecutus est. Sed cum cum formae elegancia, corporis candor & nobilis pubertas omnibus gratum redderet, coepit antiquus hostis in eum lethifera sua intorquere tela: vt quem tanto cernebat pollere ingenio, suis, si posset, nexibus implicaret. Aggreditur igitur lasciuas puellas, eius amore illas inflammat, maxime quas formae corporis perfunctorius decor horrendo desiderio in miserorum animos insinuare & immergere solet. Sed cum egregius miles tot vndique telis appeti & vrgeri se conspiceret, mitemque versuti hostis sicam in se vibrari cernebat, humana fragilitatis non ignarus, quam cito labendo mergatur: sciens etiam, quemadmodum Lilius ait, nihil esse tam sanctum religione, tamque custodia clausum, quod penetrare libido nequeat: Euangelicum clypeum laua tenens, enseque ancipitem dextera ferens, contra immanes hostium cuneos ad pugnam se accingit, ne frustrato labore, quem non mediocri ingenio in Grammatica, Rhetorica, Geometria & ipsis quoque scripturis diuinis consumperat, seculi illecebris occuparetur. Accessit autem ad hanc rem etiam alius quidam stimulus, vrgens eum. Cum enim hac animo secum volueret, ad cuiusdam religioſae ac Deo dicatae foeminae cellulam venit. Cumque eam prius submissa voce salutasset, postea iuuenili quodam feruore eam acrioribus verbis castigare coepit. Videns illa gliscentem in adoleſcente animi vigorem: Ego, ait, vtquam potui, ad bellum processi. En quidecim voluntur anni, ex quo & domo carui, & hunc peregrinationis locum experiui, nec vnquam deinceps, Christo adiuuante, manu stium tenens, retro respexi. Et nisi fragilis sexus obstitisset, mari transmissio, longioris peregrinationis locum petiissem. Tu vero adoleſcentiae flammis etiamnum astuans, natale solum incolis, & ad fragiles voces, velis nolis, fragilitate attrahente, aurem accommodas, atque foemineum visitare sexum tuto te posse arbitraris? Non reminisceris suasu Euae Adam prolapsam, Samsonem a Dalila seductum, David a pristina iustitia, captum Bethsabee pulchritudine, excidisse, sapientissimum Salomonem mulierum amore deceptum? Perge igitur, o iuuenis, perge, euade ruinam, qua comperis multos corruisse: declina viam, qua ducit ad portas inferorum. His dictis stimulatus adoleſcens, & vltra, quam adoleſcentem crederes, territus, gratias increpanti agit: sodalibusque valedicens, iter arripit. Mater autem dolore perurgente orat, ne se relinquat. At ille: Non audisti, inquit, Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus? Obsistente vero matre, & limini inhaerente, postulat vt se ire sinat. Eiular illa, & in pauimentum prostrata, negat se id permitturam. Tum ille & limen & matrem transiit, orat eam vt bono sit animo. Me quidem, inquit, in hac vita deinceps non videbis, ego enim, quocumque me ducet salutis iter, eo iam progressurus sum. Atque ita relicto natali solo, quod Lagenorum terram incolae nuncupant, ad virum venerabilem, qui Senilis dicebatur, se contulit: qui eo tempore singulari religione & scripturarum sacrarum eruditione inter suos pollebat. Qui cum eum sagacis ingenij esse videret, omnium diuinarum scripturarum studijs eum imbuit: sed ita tamen, vt quemadmodum magistri e discipulis sciscitantur, cum eorum volunt explorare ingenia, & vtrum magnos iam in studijs progressus fecerint, vel desidia & inertia torpeant, cognoscere: sic difficiles quasdam ei proponeret quaestiones, e quarum solutione de eius doctrina coniecturam caperet. At ille, quanuis pauide, at sagaci tamen peſtore, ne immerigerus magistro videretur, non vanae gloriae actus vitio, sed magistro parere volens, quaestiones obiectas luculenter dissoluit, memor illius, quod Psalmographus habet: Aperi os tuum, & ego implebo illud. Vsque adeo vero in eius peſtore diuinarum thesauri scripturarum conditi tenebantur, vt intra adoleſcentiae metas constitutus, Psalmorum librum elimato sermone exposuerit: multaque alia, quae vel cantari sint digna, vel ad docendum vtilia, conscripserit.

Vt ad Abbatem Commogellum venerit, & de Hybernia egressus sit. Cap. 4.

DEinde vero operam dedit, vt monachorum adiungeretur societati. Itaque monasterium Benchor petijt, cui tum praerat virtutum vbertate clarus & beatus Commogellus, egregius inter suos monachorum pater, quiq; religionis studio, & regularis disciplinae cultu praecipuus habebatur. Ibi so-

Y y lis

Dar Opera literis.

Diabolus insidiat eius pudicitiae.

Ei fortiter vir sanctus resistit.

A virgine quadam ad melioris vitae institutum animatur. Gen. 3. Iudic. 16. 2. Reg. 11. 3. Reg. 11.

Ita facienda docet S. Hieronymus Epistola ad Heliodorum.

Psal. 80. Eruditio S. Columbani

Ingre ditur monasterium Benchor.

TR IUS

RV III

5

lis orationibus & ieiunijs vacare coepit, & leue ingum Christi in suos humeros recipere, semetipsumque sibi abnegando, & crucem suam tollendo, Christum sequi: ut qui aliorum doctor futurus erat, ipse quod doctrina didicerat, in suo corpore mortificationem ferendo, copiosius exemplo monstraret, quid alij ab ipso docti, facere deberent. Cum autem multos in eo monasterio annos egisset, peregrinandi coepit vrgeri desiderio, memor illius Dominicae sententiae, qua dictum est Abrahama: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrauero tibi. Itaque venerabili patri Commogello cordis sui patefecit ardorem, ignitumque igne Domini desiderium, de quo igne Dominus in Euangelio loquitur, Ignem veni mittere in terram: quam volo, ut ardeat? Ardentem, inquam, ille patri patefecit affectum, sed non ea patris responsa tulit, quae ipse maxime voluisset. Erat enim venerabili Commogello permolestum, tanta consolatione destitui. Tandem tamen sibi ipsi indixit, ne plus sua necessitati studeret, quam aliorum vtilitati opportunè pareret. Nec sine omnipotentis arbitrio fiebat, qui tyronum suum ad bella futura crudiebat, ut de eius victoria gloriosos referret triumphos, lautamque supellestem ex caesorum hostium copijs reportaret. Itaque accitum eo, triste licet sibi, tamen alijs vtilem sententiam depromit, se & pacis symbolum, & solatia atque comites itineris, quos religio claros reddidisset, suppeditaturum. Collecto autem fratrum coetu, omnes admonuit suarum precum suffragijs impetrare à Domino itineri, quod Columbanus erat cum suis susceperurus, solatia necessaria. Deinde Columbanus, vicefimum aetatis agens annum, cum duodecim comitibus iter ingreditur, & Christo duce, ad litus maris accedit, ibi misericordiam omnipotentis praestolaturus, ut si illi visum sit, quod animo constituerant, ad effectum perducat. Sentiunt interim clementis iudicis secum facere voluntatem, quae carinam ingressi, dubias per fretum persequuntur vias: & prosperantibus zephyrorum flabris, pernicio cursu in Britannicos perueniunt sinus. Vbi paulisper morantes, vires resumunt, accipitiq; animo anxia inter se consilia agitant. Placeat tandem arua Gallica expetere, & mores hominum accuratè indagare: & si spes affulgeat salutis illis afferendae, aliquantisper apud illos commorari: in obduratas arrogantiae caligine illorum mentes reperiant, ad vicinas nationes commigrare.

Gen. 12.

Luc. 12.

Cum 12. socijs ex Hybernia proficiscitur.

Vt in Gallias venerit, & quam sanctè illic cum suis versatus sit. Cap. 5.

Magnus religionis rector in Gallijs.

Virtutes S. Columbani & sociorum

Matt. 23. Esa. 66.

Nihil apud eos licet habere peculijs

A Britannicis ergo finibus progressi, ad Gallias tendunt: vbi tunc vel ob frequentes hostiles incursus, vel praesulum negligentiam, religionis virtus penè abolita videbatur. Tantum Christiana fides permanebat: poenitentiae medicamenta & mortificationis studium vix paucis in locis reperiebatur. Agebat itaque venerandus vir, ut ad quaecunque progredere tur loca, verbò Evangelicum annunciaret. Idque sanè gratum omnibus erat, quippè & facundia intrinsecus erat, & ea, quae pro concione dicebat, virtutum exemplis confirmabat. Tanta autem in illis humilitatis gratia inerat, ut quemadmodum homines mundo dediti, ad honores & dignitates aspirant, sic illi inter se humilitatis cultu & exercitatio alios anteuertere niterentur, memores sententiae illius, *Qui se humiliat, exaltabitur.* & quod Esaias ait: Ad quem respiciam, nisi ad humilem & quietum, & tremantem sermones meos? Tanta pietas, tanta charitas erat in omnibus, ut vnum illis esset & velle & nolle. Modestia & sobrietas, mansuetudo & lenitas in cunctis cernebantur. Desidiam & discordiam pariter execrabantur: arrogantia & elationis supercilium duris castigationum ictibus feriebatur. Ira atque liuoris agaci intentione pellebantur. Tanta patientiae virtus, charitatis studium, lenitatis cultus eis aderat, ut mitem Dominum Iesum in medio illorum habitare ambigunt possent. Quod si quis in vitia contraria prolapsus esset, simul omnes pari iure negligentem corrigere studebant. Communia omnibus omnia erant. Si quisquam proprium aliquid usurpare tentasset, à ceterorum consortio segregatus, poenitentiam expiare cogebatur. Nemo ausus fuit, si Iesus esset à proximo, par pari referre, nemo asperum proferre sermonem: ita ut inter homines illos planè Anglicam agi vitam cerneret. Denique tam ad omnes gratiosus erat beatus Colubanus, ut in quocumque domibus aliquantisper commoraretur, omnium animos ad religionis studium inflammaret.

S U

Ut Rex Sigebertus eum exceperit, utq; in eremo sibi habitationē instituerit. Cap. 6.

Pervenit inter hæc fama beati viri in aulam Sigeberti Regis, qui illo tempore duobus regnis Austrasianorum & Burgundionum inclytus, apud Francos rerum potiebatur, quorum præ cæteris Galliarum populis eximium nomen haberetur. Ad quem cum vir sanctus cum suis accessisset, gratus Regi & aulicis effectus est ob egregiæ doctrinæ copiam. Tandem Rex ab eo petijt, ut intra Galliarum terminos resideret, nec se suosque ad alios commigrando relinqueret: quicquid voluntas ipsius exposceret, id se præstiturum affirmans. Ille vero ait ad Regem, non se alienas consecrari opes, sed Evangelicæ doctrinæ, quantum carnis admitteret fragilitas, velle exhibere sectatorem: *Qui vult, inquit Christus, post me venire, abneget semetipsum sibi, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Respondit Rex: Si Christi Crucem tollere, & eum sequi desideras, potiùs eremi seclare quietem: tantum nè nostræ ditionis relicto solo, ad vicinas abeas nationes, ut & tibi augmenta præmiorum compares, & nostræ saluti opportunè prouideas. Id ubi audiuit Columbanus, obtemperavit Regis persuasioni, eremumque petijt, quæ Volagus dicebatur, vastam sanè, in qua castrum erat olim dirutum, quod antiquis Anagratas nuncupabant. Ad quod cum vir sanctus per aspera vastæ solitudinis scopulosaque peruenisset loca, ibi cum suis resedit, exiguo alimento contentus, animo commemorans illud scripturæ diuinæ, non in solo pane viuere hominem, sed verbo vitæ satiatos, multis abundare dapibus: quas qui gustârit, nunquam possit esurire.

Intrâs Galliam humanissime à Rege excipitur.

Luc. 9.

Sigebertus Rex precibus eum apud se retinet.

Deut. 8. Matth. 4.

Ut alimēta ei in eremo degenti in summa inopia, allata sint, & ut multos curârit. Cap. 7.

Ergo in loco viro Dei cum suis commorante, subito vnum è fratribus, vel ob probationem, vel ob culpam aliquam febris corripuit. Sed cum nulla alimentorum solatia adessent, præter cortices & herbas, omnium animis id inspiratum est, ut pro ægri fratris sospitate, ieiunio & orationi vacarēt. Tertio iam ieiunij peracto die, cum nihil haberent, vnde fessa corpora reficerent, repente conspiciunt virum quendam panibus & pulmentis onustos equos ad fores adduxisse. Isque referebat se repentino quodam cordis instinctu impulsū, ut eis ex sua substantia subueniret, qui tantam egestatem pro Christo in eremo sustinerent. Oblatis itaque viro Dei, quæ attulerat, humiliter rogauit, ut vir sanctus coniuge ipsius Dominum deprecaretur, quam toto anno tantus vastâset febrium ardor, ut eius vita planè desperaretur. Nolens autem vir sanctus homini angere solamen, adhibitis fratribus, pro ea Domini misericordiam implorauit, Finitis precibus illa, cui iam mors imminabat, ilicò sanitati reddita est. Vbi vir eius, percepta B. Columbani benedictione, domum redijt, coniugem suam sedentem vidit. sciscitatusque, qua hora eam febris reliquisset, reperit ea hora fuisse sanatam, qua vir Dei pro ea Dominum deprecatus erat. Transacto deinde paruo temporis intervallo, quo capiti Christo piæ mentium expiationes, per cõrritionem carnis, iniuriasque famis mortificata Deo membra offerrent, ac inuiolatum religionis statum obseruare contenderent, duris acerbitatibus omnis frangebatur voluptas: ut videlicet prædo virtutum omnium, expoliator criminum foret. Nouem iam transferant dies, quibus vir Dei cum suis non alias caperet dapes, quàm arborum cortices, herbasq; salutis: sed temperavit escæ ariditatē pietas virtutis æternæ: quæ per visum admonuit Abbatē Carantocum, qui monasterio, cui Salicis nomen est, præerat, ut famulo suo Colubæ, in eremi vastitate degenti, necessaria deferret. Expergestus Carantocus, cellarium suū Marculphum vocat, narrat quid in visu admonitus sit. At ille: Fac, inquit, ut imperatum est tibi. Iubet ergo Carantocus Marculphum ire, & quæcunque apparere possēt, beato Columbano deferre. Oneratis vehiculis, Marculphus iter arripit: sed cum solitudinē attigisset, nulla apparet via, qua sit eundum. Tandem visum est, ut, si Dei hæc esset voluntas, præmissis equis, imperantis potentia viam aperirer. Mira virtus: Antecedētes equi per ignotum iter, vngula solum terunt, rectoq; itinere ad fores beati Columbani perueniūt. Admirandus Marculphus equorum vestigijs insistit, ad virum Dei peruenit: ea quæ attulerat, representat. Ille gratias agit conditori, qui sic famulis suis pararet mensam in deserto. Percepta eius benedictione, Marculphus recedit, omnibusq; remgestam patefacit. Cœpit exindè frequens populus & ægrorum turba, ob sanitatem

Quidā diuinitus admodum nutritus, ei affert alimentum.

Sanat famulum suum.

Vide inedia fratrum.

Abbas quidam miteit ei escas.

Nota miraculum.

IRIUS
ber
ober
RV III
5

Multos fa-
nat morbi-
dos,

tem redintegrandam, ad eum confluere, & morborum omnium experere medici-
nam. Quos cum à se auertere non posset, omnium petitionibus parens, orationum
medicamine, cunctorum morbos, diuino fultus auxilio, curabat.

De constantia eius in quadam graui tentatione. Cap. 8.

Importuna
quedã cogi-
tatio eũ in-
festat.

Cum autem ijs in locis per opaca saltus inter deuia vir Dei deambularet,
librumque humero ferens, de scripturis sacris secum conferret, subiti-
cius animo incidit cogitatio, vtrum potius eligeret hominum iniuria
perpeti, an ferarum sanuitiam sustinere. Quæ cogitatio cum illi importu-
na esset, eumque vehementer vrgeret, crebro frontem signo Crucis armans atque
orans, intra se ait, prestare bestiarum ferocitatem absq; alieno peccato, quam ho-
minum rabiem cum damno animarum, perpeti. Cumque hac animo voluerit
conspicit duodecim aduentare lupos, & dextra læuaque medium ipsum cingent.
At tamen manet immotus, aitque: Deus, in adiutorium meum intende: Dominus
ad adiuuandum me festina. Accedunt lupi propius, oraque sua ad eius vestimenta
adiungunt. Sed cum ille constans permaneret, interritum relinquunt, & per se-
rum peruagantur. Ea tentatione superata, securus per saltum iter carpit: nec pro-
cul abiërat, cum ecce audit voces frequentium Sueuorum per auia oberrantium,
qui per id tempus illis in locis latrocinia exercebant. Sed ea quoque tentatione
animi constantia profligata, ex rebus aduersis victor euasit. Sed hoc vtrum diaboli
fallacia finxerit, an re vera sic se habuerit, perspicue non cognouit. Aliàs etiam
Cellula exiens, longiori que via vastam eremum penetrans, reperit saxum immani-
ne, præruptaque cuiusdam rupis latera, terga scopulis aspera, hominibus inaccessi-
simulque cernit in caute sinum concauum, volensque abdita perferuari, in eum
ingreditur. Et ecce videt vrsum in interiori sinu suum habere habitaculum, atque
illic residere. Tabet ergo mansuetè abire feram, nec deinceps eos repetere calles.
Abijt fera mitis, nec prorsus ausa fuit eò repedare. Distabat locus ille ab Anagra-
ra plus minùs septem milliariibus.

Psal. 69.

Vrsum iu-
bet abscer-
dere.

Demira eius abstinentia, & vt aqua è petra produserit. Cap. 9.

Dominicos
& festos di-
es vt coluc-
rit.

Mira eius
inedia.
* bulgulas
* bullucas

Solebat autem vir sanctus, cum Dominica dici aut quorumlibet sanctorum
sacratæ solennitates aduentarent, ab aliorum societate separatus, in loca
abdita se recipere, & longioris spatij eremi secreta experere, vt solida & tran-
quilla mente, absque curarum inquietudine, solus orationi vacaret, & reli-
gioni omni conatu intenderet. Ità etiam aliquandò in hac scopuli cauerna soli-
tariam vitam ducens, ad eò fuit inedia confectus & attenuatus, vt vix illum viuere
putares. Non enim aliud suppetebat penitus, nisi agrestiũ herbarum exigua men-
sura, vel pomorum paruulorum, quæ eremus illa ferebat, quæ vulgò * bullugas ap-
pellant. Potus aqua erat. Volebat autem ità se gerere, vt qui aliorum curis occu-
patus, semper hæc æquè perficere non posset, saltem per interualla temporum pro-
parte, animi sui desiderio satisfaceret. Erat autè in monasterio puerulus quidam,
Domoalis nomine, qui solus ad illum referre solebat, si qua monasterij negotia
extitissent fratribus obseruanda, ab illo reportare. Cum ergò multis diebus in il-
lo sinu eminentis saxi, ad quem vix patebat accessus, vir beatus resedisset, puerulus
ille clam ab eo perquisiuit, cur in promptu aquam non haberet, sed grandi camilla-
bore per montis ardua fessis poplitibus apportaret. Cui Columbanus: Fili, inquit,
paulisper saxi terga sciscitare. Memento, Dominum populo Israël è caute latices
produsse. Tum ille patri obediens, rupem cedere aggressus est. Sanctus autem
vir statim in genua se submitrens, Dominum deprecatur, vt tribuat suæ necessitati
opportuna. Tandem eius precibus parens, piè petenti larga subuenit potestas. Non
erumpente aqua, fons cœpit manare perennis, qui vsque in præsens permanet. Non
immeritò misericors Dominus sanctis suis largitur ea, quæ petunt, quando qui dem
propter præcepta eius proprias crucifixerunt voluntates: tantaque fide præditi
sunt, vt quæ ab illius misericordia petunt, ea se impetraturos non dubitent. Ille au-
tem promisit: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transe
& transibit: & nihil impossibile erit vobis. & alibi: Omnia quæcunque orantes pe-
titis, credite quia accipietis, & venient vobis.

Exod. 17.
Num. 10.

E saxo aqua
elicit preci-
bus.
Psal. 16.

Matth. 17.
Marc. 11.

Vt Luxouiense monasterium cõdiderit, & multi ad eum se adiunxerint. Cap. 10.

Cum

Cum iam multi se in eius contubernium & societatem monachi adiunxissent, de commodiori in ea eremo inquirendo loco cogitare cœpit, ubi monasterium construeret. Inuenit autem castrum quoddam, quod olim munitissimum fuisse, à supradicto loco distans plus minus octo milliariibus, pristinis temporibus Luxouium nuncupatum: ubi etiam thermæ siue aquæ calidæ eximio opere extructæ habebantur. Multæ illic statuæ lapideæ erant, quas culta miserabili rituque profano pagani quondam coluerant, execrabilibus eas cœremonijs prosequentes. At nunc solæ illic feræ belluæ, vrsi, bubali, lupi frequentes videntur. Cuius rei fama cum percrebuisse, multi vndique eò aduolare, & religionis studio sese dicare cœperunt: ita vt in eum numerum monachorum frequentia excreceret, vt vnus monasterij collegio vix contineri posse viderentur. Accurrebant vndique etiam nobilium filij, vt spretis mundi huius oblectamentis, diuitijsque calcatis, æterna premia capeferent. Cernens autem beatus Columbanus vltro citroque homines ad penitentia remedia aduolare, nec vnus cœnobij limitibus tantam multitudinem absque multa difficultate comprehendendi posse: (Quauis enim animus vnus & cor vnum esset omnium, non tamen id tantæ multitudinis conuersationi congruum videbatur) alium inquit locum, quem aquarum copia ornaret. Quo reperto, aliud illic monasterium ædificauit, quod Fontanas voluit appellari: cuique Præpositos de dit & gubernatores, de quorum religione nemo dubitaret. His ergo in locis cum monachos instituisse, ipse vicissim illis aderat, canonemque siue regulam, quam sequerentur, spiritus sancto plenus condidit: ex cuius lectione prudens lector vel auditor facile potest animaduertere, quanta viri sancti fuerit disciplina.

Multis in eius societate se adiungunt monachi.

Extruit Luxouientem monasterium

Item Fontanic.

Præscribit monachis canonem.

De piscibus non absque miraculo partim repertis, partim captis. Cap. II.

Per id tempus quidam frater Authigernus pullare eum precibus cœpit, vt in Hyberniam sibi liceret peregrinandi causa proficisci. Cui Columbanus ait: Eamus in eremum, & Dei voluntatem exploremus, num optatum debeat iter arripere, an verò in cœtu fratrum permanere. Pergentes ergo simul, adolecentem Somarium, qui etiamnum superest, comitem sibi adiungunt, & ad destinatum eremi locum perueniunt, vnus tantum panis alimonia contenti. Cumque iam duodecimus transisset dies, nec vllum panis fragmentum remansisset, hora refectiois appropinquante, iubet pater, vt in imam vsque vallem per agri prarupta se conferant, & quicquid alimenti repererint, secum absportent. Illi latrabundi per concaua vallis ad Mosellam vsque perueniunt, inueniuntque quinque magnos capros pisces, dudum à pastoribus vndis expositos, atque ex ijs tres, quod adhuc viuere, patri præsentandos tollunt. Cum autem venissent ad eum: Cur, inquit ille, non omnes quinque attulistis? Illis respondentibus, se eos mortuos reperisse, atque ea causa apportare noluisse: Nequaquam, inquit vir Dei, ex his comedetis, nisi, quos reliquistis, allati fuerint. At illi miraculo perculsi, quod prophætico spiritu eum absentia cognouisse intelligerent, perniti cursu locum repetunt. Deinde obiurgati, quod repertum manna reliquissent, cibos parare iubentur. Nouerat ille, quippe plenus spiritus sancto, à Domino sibi passim escas præparari. Alio quoque tempore, in eadem solitudine, non tamen eodem loco, illo commorante, post quinquaginta exactos dies solus Gallus frater ei aderat. Imperat ergo illi, vt ad Bruscam eat, piscesque capiat. Abijt ille, sed consultius visum est ei, vt ad Ligonem amnem pergeret. Quo cum peruenisset, & rete in aluicum iactasset, adspexit magnam quidem piscium aduenire multitudinem, nec tamen rei contineri, sed perindè ac si in parietem impingerent, retrò reuerti. Laborauit itaque tota die, nec vel vnum piscem capere potuit. Reuersus, indicat patri frustratos labores suos. Ille inobedientem increpat, cur non ad denunciatum sese contulisset locum: iubetque citò eò accedere. Pergit ille, mittit rete in aquas, & vix potest præ copia piscium illud ad se retrahere. Hæc nobis Gallus ille sapè narrauit.

Diuinitus cognoscit absentia.

Pena inobediencie.

Vt obediens fratres morbis liberati, inobediens diu illis afflicti sunt. Cap. 12.

Morabatur alio rursus tempore in eo scopuli sinu, à quo visum expulerat, ubi diu oratione & ieiunio corpus afflixerat. Cognouit autem per reuelatione fratres, qui Luxouij erant, diuicris morborum generibus vexari:

Yy 3 nec

IRIUS

RV III

5

nec plures superesse incolumes, quam qui ægrotis ministrarent. Egressus itaque de specu, Luxurium venit: cumque omnes afflictos cerneret, iubet omnes surgere, & messem in area virgis cadere. Surrexerunt ergo, quorum conscientiam obedientia feruor incendebat, ad areamque venientes, virgis fruges cadere ardenti fide aggressi sunt. Videns autem pater fidem in filiis & obedientiam gratiam abundare. Sinite, inquit, fessâ ægritudine membra à labore recreari. Mirantur obedienter fratres, nullo doloris vestigio remanente, integra se sospitate frui. Iubet pater apparari mensas, ut vberis gaudio omnes reficerentur. Increpat deinde inobedientes, arguit fidei ignauiam, ægritudinis longam moram denunciat. Mira vitio. Sæpe anni tempus immorigeros morbi dolor tam vehementer attriuit, ut vix motem euaderent: impleueruntque mensuram penitentia pro admittâ inobedientia ratione.

Obediencie & inobediencie diuersi effectus.

Fides eius quanta fuerit.

Insigne miraculum.

Strerili matrone facile obtinet fecunditatem.

Donatus Episcopus Bisontinus.

Vt in imbre sine imbre segetes cum fratribus messuerit. Cap. 13.

Aderat quandoquæ tempus, quo segetum copia in horrea conderetur, nec tamen vis ventorum nubes cogere cessabat. Urgebat verò necessitas, immatura messis spicæ in stipula misso germine deperirent. Erat tum vir Deus apud Fontanense monasterium, vbi messium copiam nouus ager locupletem attulerat. Irruebant interim ventorum flabra cum multa vi imbrium, nec omnino atræ nubes terris pluuiam fundere intermittebant. Quid inter hæc ageret vir Dei, anxio pectore pensabat. Armauit verò mentem fides, docuit à Deo impetrare opportuna: accersit vir Dei fratres omnes, segetem præcidit iubet. Mirantur illi patris imperium, nec tamen quisquam ei dicit, quid sentiat. Veniunt omnes, inter diffusos imbres falcebus secant fruges, obseruant quid pater facturus sit. Ille quatuor insigni religione viros per quatuor messis angulos disponit, præter Cominum, Eunocum, atque Atquonanium ex Scotorum genere, quartum Gurganum natione Britonem: ipse cum reliquis mediis præcidit segetes. Mira virtus. Fugiebat imber à segete, & cum vndique funderetur pluuiâ, medios tantum meliores solis torrebatur ardor, æstusque vehemens, donec messem conderent, affluuit. Sic fides & oratio promeruit, ut pulsa pluuiâ, æstum inter imbres haberent.

Vt fecunditatem suis precibus impetravit cuidam potenti femina. Cap. 14.

Erat tempestate Dux Vualdelenus gentes, quæ inter Alpiam septem & Iurani saltus arua degunt, suo imperio continebat. Ei verò soboles nulla erat gratia, ut donum iam desperatibus esset, quemadmodum Iuuenus de Zacharia & Elifabeth ait. Itaque cum coniuge Flauia, & nomine, & genere, & prudentia nobili, ad beatum Columbanum à Vesontionensi oppido venit: orant patriter virum Dei, ut pro ipsis Dominum deprecetur: aiunt se multis ditatos propter sed cui post obitum eas relinquunt, hæredem se non habere. Quibus vir sanctus. Si filium, inquit, nasciturum Domino consecrare voletis, mihi quæ ebaptismo suscipiendum tradere, Domini clementiam pro vobis ego implorabo, ut non cum duntaxat, quem Domino ex voto offeretis, sed quot libitum erit, post illum liberos procreetis. Læto illi promittunt animo, se eius iussis obsecundaturos, modo nê desinat Domini pro ipsis misericordiam implorare. Spondet vir Dei, donis celestibus plenus, se haud difficulter impetraturum, si tamen dent ipsi operam, nê pactum fœdus violent. Mira res. Vix domum redeunt, & iam grauida matrona futuram expectat prolem. Natum filium, ad sanctum adducit virum: eius precibus impetratum munus ostentat, agit grates conditori, qui sic ad preces famulorum suorum optata dona largitur. Infantem vir sanctus accipit in manus suas, sacro expiatum lauacro suscipit, Donati nomen ei imponit, matrique nutriendum reddit. Qui postea in eodem monasterio sapientia imbutus, atque deinde Vesontionensis pontifex factus, nunc vsque superest, eandem cathedram regens. Beati autem Columbani amore monasterium virorum, qui eius seruarent Canonem, construxit: quod quidem Palatium vocant, ob veterum monumenta murorum. Addidit autem benignus Deus parentibus eius alterum filium, ut erat pollicitus beatus Columbanus, eumque Ramelenum appellauerunt: qui nobilitate & sapientia pollens, post decessum patris, ei successus est, habitu quidem seculari, sed in Dei amore vigil. Nam & ipse studio beati viri in saltu Iurense super Nouisonam fluminiolum, eius regulæ suæ institutum monasterium condidit, cui Siagrium Abbatem præfecit. Post Ramelenum.

SU

Ramelenum natæ sunt etiam duæ filia, seculo nobiles, sed diuino timori addictæ. Postquam autem Vualdelenus obiit, Flauia vxor eius monasteriũ puellarum Vefontione extruxit, idque modis omnibus communiens, multas in eo puellas congregauit. Vsq̃ue ad eò apud illos gratiosus fuit beatus Columbanus, vt omnia mundi huius oblectamenta spernentes, ad præpotentis Dei cultum anhelarent.

De Theodegifili digito sc̃cto & sanato, itemque de corui obedientia. Cap. 15.

Hoc loco si qua inferere velimus, quæ hominibus exigua videantur, obsecratorum latratibus ea patebunt. At tamen benignitas & liberalitas conditoris quæ in minimis, vt in magnis, clementer adspirat: nec minus in modicis, quam in maximis, petentium vota exaudit. Cum aliquandò vir egregius Columbanus ad præcedendas segetes cum fratribus apud Calmem, quam Bugius Columbanus ad præcedendas segetes cum fratribus apud Calmem, quam Bugianariciam vocant, aduenisset, & blando commodoque fiante Austro falce fruges fecerent, Theodegifilus frater digitum falce sibi præcidit, ita vt non nisi parua pellicula manui adhereret. Eum autem vir Dei procul intuitus, iubet cum sodalibus ceceptum opus perficere. At ille, quid sibi acciderit, indicat. Mox ad eum properat vir Dei, digitum salua sua linit, hominemque ilicò sanatum, iubet maiori contentione in ceceptum laborem incumbere. Ille lætabundus duplicat laborem, & præceperis alacrius fecat fruges, cum dudum, ob præcisum digitum, animum morori subdidisset. Hæc nos ab ipso Theodegifilo accepimus, qui etiam digitum nobis monstrauit. Aliud quiddam haud dissimile in Luxouienfi cœnobio cõtigit. Presbyter quidam & parochus, pater Boboleni, qui nunc Bobiensi cœnobio præest, Vuiniocus nomine, ad beatum Columbanum venit, qui tunc cum fratribus in saltu erat ob ligna opportunè paranda. Cum autem Vuiniocus admirandus adspiceret, quantum vitrum cum quercus cuneis arietique finderent, è trunco exiliens cuneus, mediam eius frontem scidit, ita vt è venis multus manaret sanguis. Videns autem vir Dei Columbanus sc̃ctum eius os, sanguinemque profluentem, mox in terram Domino preces oblaturus, ruit: ac deinde surgens, salua eum perungens, adeò sanum reddidit, vt vix vllum cicatricis vestigiũ remaneret. Alia quoque vice, cum ad cibum capiendum veniret beatus Columbanus in cœnobio Luxouienfi, tegumenta manuum, quæ Galli vuantos vocant, quibus in laboribus vti solebat, in lapidem, qui ante refectorij fores erat, deposuit. Cumque accubisset mensæ, coruus rapax aduolans, vnum ex eis rostro comprehensum abstulit. Peracta refectiois hora, vir Dei foras egrediens, tegumentum illud requirit. Cumque omnes inter se conquirerent quis abstulisset, vir sanctus ait, nullum alium esse, qui sine arbitris vel socio attingere aliquid ausus esset, nisi alitem, qui à Noè dimissus, ad arcam non remeasset, addiditque se nullo modo eius pullos aliturum, nisi furto abreptum, celeri volam referret. Expectantibus ergò fratribus, in medium eorum coruus aduolat, malè sublatam rem rostro reportat: nec tamen pennigera se fuga subducit, sed oblitus ferocitatis, ante omnium conspectum comiter subsistens, vltionem expectat. At vir sanctus eum abire iubet. O miram æterni iudicis virtutem, qui tanta suis præstat famulis, vt non solum humanis honoribus, sed etiam auium obedientia clarescant.

Salua sua sanat digitum præcisur.

Item alterius graue vulnus.

Gen. 8.

Coruus restituit quod abstulerat.

* Scordifcas

Præclarum obedientia miraculum.

IRIUS
ber
ober
RV III
5

Vt ceruisia, ablato epistomij vertibulo, non effluerit è vase. Cap. 16.

Est deinde aliud patratum miraculum per beatum Columbanum & cellarium eius. Cum refectiois appropinquaret hora, & minister refectorij vellet promerere ceruisiam, (quæ ex frumenti vel hordei succis decoquitur, quaque præ cæteris in orbe terrarum gentibus, præter * Scoticas & Dardanas, quæ Oceanum incolunt, vtuntur, nempe Gallia, Britania, Hybernia, Germania, cæteræque quæ ab earum moribus non discrepant) vas quod typrum nuncupant, in cellarium deportauit, & ante vas, in quo erat ceruisia, deposuit: extracto que epistomij vertibulo, in illud ceruisiam excepit. At subito quidam è fratribus Columbani Abbatissu eum euocauit. Tum ille obedientia flamma feruens, oblitus epistomium obtinere, pernici cursu ad beatum virum properauit, vertibulum manu tenens. Postquam autem vir Dei sua ei mandata deprompsit, ille recordatus negligentia, oculus redijt in cellarium, suspicans nihil in vase ceruisia remansisse. Cernit autem vltra typrum vsque ad eò excessisse ceruisiam, vt duplò altior typrus videtur, nec minimam tamen guttam decidisse in terram: ita vt tanta emineret supra

vrnam ceruifia, quanta erat intra illius coronam siue ambitum. En quantum imperrantis meritum, quanta obedientia obtemperantis: quibus factum est, vt Dominus vtriusque moerorem auerteret, nè si fratrum substantiam & iubentis & obedientis ardor diminuisset, ambo licita sibi ipsi alimenta interdicerent. Itaque æquus arbiter intercessit, vt vtriusque culpam aboleret. Vterque enim sua noxa suoque vitio euenisse asseruisset, si quid illic incommodi accidisset.

De quibusdam alijs beati viri miraculis. Cap. 17.

Eodem tempore per densa saltus viburna, quæ prope Fredemungiacas Columnas mem erant, vir Dei stulticum solitudinis amator inambulans, vidit cadaver cerui, quæ feri lupi peremerat, vrsu deuorare velle. Eius enim sanguine lambens, iam exiguam carnis partem comederat. Accessit ergo ad eum vir Dei iussitque, nè coriam calceis conficiendis necessarium, laedere ausus esset. Mox be ferocitatis oblita mitescit, & contra naturam suam blandiens & colla submittere absque murmure cadaver relinquit. Vbi autem vir Dei ad fratres rediit, indicauit locum, iussitque, vt irent, & cerui pellem abstraherent. Abeunt fratres, cernunt vnde quæ rapacium alitum multitudinem procul abesse, nec contra viri Dei interdictionem ad cadaver propius accedere audent. Diu interim expectant eminus, visuri nã videri, vel auis audaci conatu tandem veritatem inuasura escam. Et illas quidem obsequere cadaveris illecebras aduentare conspiciunt, sed tamen procul subsistere, & penitentiæ atque mortiferum quiddam, cadaver illud vitare, denique celeri fuga se subtrahere. Alio tempore beato viro Luxouii degente, Vuiniocus presbyter, cuius supra fecimus mentionem, ad eum venit, sequaturque eius vestigia, quocumque ire vellet. Venerunt autem ad horreum, in quo frumenta condebantur. Cernit autem Vuiniocus exiguam illic frumenti copiam, ait viro Dei, quod non habeat satis ad tantam alendam fratrum multitudinem: arguit eum torporis & desidii, quod non det operam frumento conquirendo. Respondit autem ei beatus Columbanus: Si ita, vt par est, homines suo seruiant conditori, nunquam famem patientur. Sic enim Psalmographus habet: Non vidi iustum derelictum, nec semen eius querens panem. Perfacile horreum completur farina, qui quinque panibus quinque hominum millia satiavit. Manente verò illic ea nocte Vuinioco, viri Dei fide & precibus horreum completum est. Maneque cõsurgens Vuiniocus, cum iuxta horreum transfret, inopinatò illud cernit apertum, sciscitaturque, ex custode horrei, quis frumentum miserit, aut quibus plaustris eò aduectum sit. Ait ad eum custos: Non inueni est, vt putas. Inspice, num qua plaustrorum vel iumentorum telluri impressa vestigia appareant. Nequaquam à me clauis hac nocte recesserunt: sed obferato granarij ostio, diuina benedictio in frumento illud repletum est. At ille de industria in certis oculis contèplatur terram, num sint illic apportantium fruges relicta vestigia: cum nihil extaret eiusmodi, Potest, inquit, Dominus seruis suis parare menses in deserto. Exacto indè aliquanto temporis interuallo, venit beatus Columbanus ad Fontanense cœnobium, reperitque fratres sexaginta sarculis terram excolere, & iaciendo semini arua præparare. Cumque videret eos magno labore glebas frangere, Sit vobis, inquit, fratres, à Domino parata refectio. Audiens id minister, Patrem meum, ait, non sunt nobis nisi duo panes, & paululum ceruifia. At ille: Abi, inquit, & affer huc. Concito gradu properat ille, & attulit quod iussus erat. Tum beatus Columbanus in cælum suspiciens, Christe Iesu, inquit, vnica spes orbis, tu hos panes & hunc porum multiplica, qui de quinque panibus quinque millia in eremo satiasti. Mira res. Comederunt omnes, & saturati sunt: haustoque potu, prout cuique libitum fuit, dupla minister fragmentorum spolia collegit, potusque duplicatam mensuram Sicque intellexit, plus mereri fidem digna diuini muneris beneficia, quam de proportionem, quæ solet etiam diminuere collata. Cum quodam tempore in cœnobio Luxouienfium vir Dei commoraretur, accidit vt vnus è fratribus, qui & ipse Columbani haberet nomen, febre correptus, atque in extremis positus, felicem postulari exitum. Cumque iam vltimum vellet efflare spiritum, spe bona fretus cælestis capefendi muneris, quod longo quaesierat famulatu, vidit ad se virum, multo luce amictum, accedere, sibi que dicere: Non te iam possum è corpore educere, orationibus & lachrymis Columbani patris tui impeditus. Ille hac vt audiuit, moriens ac si è somno euigilasset, ministrum suum Theodegillum, cuius supra meminimus, appellauit, Festina, inquit, & communem patrem Columbanum ad me veni.

Nulla hic erat illorum culpa, sed tamen illi se culpe obnoxios dixissent.

Feræ sancto viro obediunt.

Mira virtus sancti viri.

Psal. 36.
Matt. 14.

Vacuū horreū eius precibus impletur frumento diuinitus.

Matt. 14.
Diuinitus augentur duo panes & ceruifia.

S U

venire compelle. Abijt ille properè, & beatum Columbanum in ecclesia flentem reperit, oratq; vt ad egrotū festinus accedat. Venit ergò perniciter, & quid velit percontatur. At ille: Cur me, inquit, tuis precibus in hac ærumnosa vita detines? Ad-
 runt enim, qui me ducere velint, nisi tuis lachrymis & precibus præpedirètur. Re-
 tentiois solue obstacula, vt mihi iā celestia regna patefcāt. Tum * animo percussus
 Columbanus, signo dato, omnes adesse iubet, sancti sodalis amissionē gaudio tem-
 perat, corpus Christi de hac vita abeunti viaticū præbet, & post suprema oscula, de-
 functionis cantus perfoluit. Erat is sanguine cōiunctus beato Columbano, & cum
 illo ex Hybernia profectus fuerat: parebantq; etiā illi bestia & volucres, sicuti vi-
 llo ex Hybernia profectus fuerat: parebantq; etiā illi bestia & volucres, sicuti vi-
 pontifex, qui eius minister & discipulus fuerat, cum in eremo precibus & ieiunio
 vacas deambularer, sapè eum, se in spectante, feras belluas & aues accersisse, easque
 ad eius imperiū statim aduenisse. Illū verò blanda manu eas attrētasse, ferasque &
 aues mirè latabundas & ludibundas, vt solent caruli coram dominis suis, exultasse.
 Sæpè etiam illum ab altissimis arboribus euocasse sciuros, manibus eos apprehen-
 disse, collo suo imposuisse, atque illos in sinum eius & intrasse, & indè exiisse.

Nota vim
 precu eius.
 * metu

* Canoald

Fere & aues
 obediunt illi.

Cum venerenter accepit Theodoricus Rex, vt is ab eo sit obiurgatus. Cap. 18.
 Reuerat iam passim sancti viri fama in vniuersis Gallia atque Germania
 prouincijs, eratq; omnium sermone celebris, omnium cultu venerabilis,
 idque adeò, vt etiam Theodoricus Rex, qui eo tempore regnabat, ad eum
 sæpè veniret, & orationum eius suffragia omnium cum humilitate expeteret.

Sigebertus enim, cuius iam antè fecimus mentionem, apud Victoriacum villā pu-
 blicam, quæ in suburbio * Arauiensis vrbs sita est, Chilperici germani sui dolo, qui
 apud Tornacum tunc erat, quem Sigebertus vsque ad internecionem persequeba-
 tur, interfectus est. Interfecto autè Sigeberto, Childbertus filius eius, regni scepra
 suscepit, annuente matre Brunehilde. Mortuo deindè Childberto intra adole-
 scentia annos, regnauerunt duo filij Childberti, Theodebertus & Theodoricus
 cum aua Brunehilde. Et regnum quidem Burgundionū administravit Theodo-
 ricus, Austrasiorum verò Theodebertus regèdum suscepit. Theodoricus ergò gra-
 tulabatur sibi, quòd intra limites suos haberet beatum Columbanum: cumque ad
 eum sepius veniret, cepit vir Dei increpare illū, quòd concubinas potius, quam
 legitimum matrimonium consecraretur, vnde posset regia proles suscipi, quæ de
 iusta coniuge, non ex lupanariis, orta videretur. Cumq; viri Dei sermonibus fle-
 xus Rex, se ab omnibus illicitis abstinere velle responderet, mentem Brunehildis
 auia, alterius Iezabelis, antiquus serpens inuasit, eamque in virum Dei superbie sti-
 mulis agitatam incitauit, effecitque vt doleret, Theodoricum Regè viro Dei obe-
 dire. Verebatur enim, nè, si ille abiectis concubinis, Reginam aula præficeret, ipsa
 honoris & dignitatis suæ faceret iacturam.

Sigeberti
 Regis cedes

s. Colu-
 banus obiur-
 gat Theo-
 doricum
 Regem.

Eare offen-
 dit Brune-
 childem.

VI
 R
 I
 U
 S
 V
 I
 D
 E
 R
 E
 G
 I
 S
 R
 V
 I
 I
 I
 S
 5

Vt vir Dei ad Brunehildem & Theodoricum venerit, vt Regis munera respuerit, & de concitato aduersus ipsum Rege. Cap. 19.

Accidit indè, vt vir Dei ad Brunehildem veniret, quæ tum apud Brocaria-
 cum villam erat. Cumque illa eum in aulam venisse cerneret, filios Theo-
 doricè concubinis susceptos, ad illum adduxit. Quos vt vidit, sciscitatur
 quid sibi velint. Et Brunehildis, Regis, inquit, filij sunt: tu eis benè prece-
 ris. At ille: Noueris, ait, hos ad regni scepra nequaquam peruenturos, qui de sco-
 tis nati sunt. Illa furens, paruulos abire iubet. Exijt verò etiam vir Dei extra aulam
 regiam: sed cum limen transiliret, tota domus fragore concussa, omnibus terro-
 rem incussit: nec tamen miseræ foemina furorem compefcuit, quin ad comparan-
 das viro Dei insidias animum intenderet. Vicinis monasterij per nuncios mandat,
 vt nullum è monasterio egredi patiantur, & neque domo monachum vllum reci-
 piant, neque vlla subsidia conferant. Cernens ergò beatus Columbanus regios
 in se animos concitatos, ad Regem properat, vt admonitionibus suis miseræ per-
 tinacia frangat intentionem. Erat tum Rex apud Spissiam villam publicam. Eò
 cum iam sole occumbente venisset, Regi nunciatur adesse virum Dei, nec ta-
 men in ædibus regijs velle hospitio vti. Ait ergò Rex, fatiū esse virum opportu-
 nis subsidijs honorare, quam Dominum, seruos eius offendendo, ad iracundiam
 prouocare. Iubet ergò regio cultu opportuna præparari, eaque viro Dei dirigi.
 Veni-

Prædicat, fi-
 lios Regis
 ad regni sce-
 pra nō per-
 uenturos.

Ecclesi. 34.
Respuit dapes à Rege missas.
Nota rem admirandâ.

Veniunt ministri, & à Rege missa ei offerunt. Ille vt vidit dapes & pocula regio paratu instructa, perquirat quid ijs sibi velint. Aiunt illi, esse ad ipsum missa à Rege. At vir Dei abominatus ea, Scriptum est, inquit, Munera impiorum reprobat altissimus. Indignum est enim, vt seruorum Dei ora, eius cibis polluantur, qui non solum à suis, sed etiam ab aliorum habitaculis arceat Dei famulos. His dictis, vascula omnia dirupta sunt, vinum & sicera in humum diffusa, cæteraque hinc inde difiecta. Paucifacti ea re ministri, nunciant Regi quid gestum sit. Ille terrore percussus, dilucubrat ad virum Dei cum auia Brunehilde properat: precantur pariter veniam, promittunt se deinceps emendaturos. Quibus promissionibus vir Dei placatus, ad monasterium redit: sed illi non diu stant promissis, redit Rex ad solita stupra, cumulat infelicitatem suam. Quod vbi percepit beatus Columbanus, literas verberibus plenas scribit ad Regem, minatur ei excommunicationem, nisi concubinas à se pellat. Sed ijs rursum inflammata Brunehildis, Regis animum aduersus beatum Columbanum incitat, omniq; conatu perturbare contendit: orat etiam proceres licos & optimates omnes, vt Regis animum in virum Dei commoueant. Episcopus quoque sollicitat, vt eius instituto & religioni detrahant, canonemque, quem in monachis præscripserat, rodant dente canino. Obtemperant aulici miseræ Regis voluntati, Regis animum in virum Dei inflammant, atque consueque adducunt, vt eum adire, & institutum eius monasticum explorare constituat.

Vt vir Dei Luxouio pulsus sit. Cap. 20.

Rex cum eo expostulat.

Coactus igitur Rex, Luxouium venit ad virum Dei, coepitque expostulare cum illo, cur à provincialium moribus discreparet, nec Christianis omnibus intra monasterij septa secretiora aditus pateret. Beatus Columbanus, vt erat imperterritus & animo virili, Regi talia obijciti respondit, se consuetudinem non habere, vt secularibus hominibus & à religione monastica alienis, liberum esse sinat in seruorum Dei habitacula ingredi: loca alia apta & opportuna instituta, vbi hospites omnes excipiantur. Tum Rex: Si, inquit, largitatis nostræ beneficij potiri vis, in loca omnia patebit omnibus accessus. Vir Dei respondit: Si tu id, quod hæc tenentis regularis disciplinæ habentis adstrictum fuit, luxare & violare conatus fueris, equidem nullis tuis muneribus vel beneficijs sustentari velim. Et hæc causa hunc in locum aduenisti, vt seruorum Dei cœnobita destruas, & regularem disciplinam contamines atque conuellas, nõ ueris regnum tuum funditus ruiturum, & cum omni regia propagine interiturum, id quod postea rei probauit euentus. Iam enim temerario conatu Rex in refectorium ingressus fuerat. Territus autem hisce verbis, celeriter egressus est: sed cum vir Dei acerrimè obiurgauit. At vero illi Rex: Fortassis martyrij coronam te percepturum speras: sed non ea ego dementia sum, vt tantum velim patrare scelus. Saniori ego consilio utar. Itaque tibi sic visum est, ab omnium secularium moribus deficere, qua uenisti uia, ea tibi redeundum nõris. Eadem quoque aulicorum vox est & sententia, nolle se ijs in locis habere quenquam, qui non omnibus sese adiungat. Respondet beatus Columbanus, se de cœnobij septis non egressurum, nisi vi extrahatur. Discessit ergo Rex & virum Procerem Baudolphum illic reliquit, qui virum Dei à monasterio expellit, & iuxta Vesontionensem oppidum in exiliu abegit, donec Regis sententia, quousque visum esset, decerneret.

Predicit Regi suum interitum, & totius propaginis eius ruinâ.

Expellitur è suo monasterio.

De carcere dimittens aperto. Cap. 21.

Multos è carcere dimittit.

Commorans ergo illic vir Dei, audit eo in loco carcerem esse plenum damnatorum hominum, vltima supplicia expectantiu. Ad eum properè accedit, & nullo obstante, ostium ingressus, uerbu Dei damnatis illis depromittit. Illi, si possint liberari, promittunt se vitam emendaturos, & ob admissa facinora poenitentiam acturos. Tum beatus Columbanus ministro Domualii cuius superius mentio facta est, imperat, vt manu ferrum, quo compedes irretitæ atque innexæ erant, ad se trahat. Ille apprehensum ferrum trahit, idque mox instar putrefacti fructus particulatim comminuitur. Solutis compedibus, vir Dei iubet damnatos è carcere egredi: peractoque Euangelico ministerio pedes eorum lauit, linteoque exterfit. Deinde præcipit, vt ecclesiam petant, & perpetrata scelera poenitentia & lachrymis expient. Properantes illi, ecclesiam fores inuentas obseratas. Porrò tribunus militum vt vidit diuina virtute per beatum Columbanum

SU

banum damnatorum compedes fractas, & vacuum sibi relictum ergastulum, tanquam a somno excitatus, damnatorum vestigia persequi cum militibus cepit. Illi a tergo appropinquare milites videntes, foresque ecclesie obseratas, gemina vallati angustia, virum Dei compellant, vt eruantur. Anxio ille pectore sursum caput attollit, precaturque Dominum, vt ipsius virtute a vinculis ereptos, non sinat de- nuo a militibus vinciri. Non cunctatur bonitas diuina: fores firmis obseratas clau- stris refferat, in angustijs positum aditum pandit. Illi penici cursu iuuolant in eccle- siam: fores, cernentibus militibus, absque humana opera rursus obserantur, acsi- cutostempli clauibus celerrime & patefecisset & clausisset eas. Veniens ergo be- atus Columbanus cum suis, simulque tribunus cum militibus ad obseratas fores, custodem querunt, vt clausas prebeat. Qui cum venisset, & clauibus ostia aperire vellet, ait se nunquam diligentius obserata inuenisse. Nec quisquam postea ausus fuit damnatis illis inferre iniuriam, quos diuina virtus eruisset.

Magno mi- raculo fores repli & pate- scunt & clauduntur.

Ut Luxouium redierit, milites cecitate percussit, eum presentem non viderint, vt rursus a Rege eiectus sit. Cap. 22.

Post hac cernens vir Dei nullos sibi custodes adhiberi, nullam exhiberi mo- lestiam, (videbant enim omnes in illo virtutem ferere diuinam, atque ea causa ab eius iniurijs se separabant, ne focij culparum forent) Dominica die ascendit in verticem ardui montis. (Ita enim situs vrbis est: cum domorum densa adificia in diffuso procliu montis latere extructa sint, in ardua cacumina sese porrigit, ipsum montem vndique cingente abrupti fluminis * Donae alueo, & cernentibus aditum praeludente) Ibi vero vsque in medium diem expectat, non quis prohibitus sit, ne ad monasterium reuertatur. Cum autem nullus appareret, per mediam vrbem cum suis ad monasterium regreditur. Id vbi percepit Theodoricus Rex & Brunehildis, eum scilicet ab exilio reuertisse, atrocioribus iraculis stimulantur, iubentque militum cohortem rursum eum vi inde abstrahere, & ad pristinum exilium reuocare. Veniunt milites, cum tribuno peruagantur per monasterium, virum Dei perquirunt. Residebat tum ille in atrio ecclesie, & in codice quodam legebat. Et illi quidem crebro eum veniunt, prope eum transeunt, ita vt in eius pedes nonnunquam impingerent, & vestimentis suis eum attingerent, nec tamen occacatis luminibus vident eum. Erat id sane spectaculum pulcherri- mum. Ille lætaturus cernebat se quærentes, nec tamen ab illis cernebatur. Vide- bantur illi ab eo coram ipso posito, nec videbant tamen. Porro tribunus per fenestram respiciens, vidit virum Dei coram ipso latum residere & legere. Itaque exclamauit: Quid tam curiosè per atria ecclesie discurretis, nec tamen quicquam re- peritis: Non iam vos diutius infania error occupet. Non poteritis inuenire eum, quem virtus diuina regit. Cessate iam, & Regi ocyus renunciemus, vos cum mini- me reperitis. Vnde satis potest intelligi, tribunum illum non sua sponte venisse ad irrogandam viro Dei iniuriam, & idcirco potuisse eum videre illum. Vbi autem hac renunciata sunt Regi, ille in fausta intentionis aucto furore, Bertarium Comi- tem cum militari præsidio, vnaque Baudolphum, quo iam antè vsus ea in re fuerat, ad eum studiosè perquirendum misit. Qui cum venissent, beatum Columbanum in ecclesia cum omni fratrum congregatione psalmis & orationi deditum reperi- unt, sicque eum alloquuntur: Vir Dei, precamur, vt tam regijs, quam etiam nostris pareas præceptis, hincque ea excedas via, qua huc primum aduenisti. Ait ille: Non puro, inquit, id placere conditori, vt ad semel ob Christi timorem relictum natale solum reuertar. Videns Bertarius virum Dei sibi non obtemperare, quibusdam fe- rocioribus illic relictis, abscessit. Illi autem, qui remanserant, virum Dei hortantur, vt ipsorum misereatur, qui eiusmodi rei exequenda infeliciter essent destinati, ipsorumque periculo consulat: qui, nisi eum vi extrahant, sine dubio in mortis discrimen venturi sint. Illo vero dicente, se iam sapius testatum esse, non se inde, nisi vi compellente, recessurum: illi gemino implicati periculo, vtrinque vrgente for- midine, pallium quo indutus erat, apprehendunt: alij ad genua eius aduoluti, cum lacrymis precantur, vt tanti sceleris culpam ipsis remittat, qui non suæ libidini, sed regis obtemperant voluntati. Videns itaque vir Dei alijs creati periculum, si permaneat in suo proposito obstinatus, cunctis ciulantibus atque mœrentibus egreditur, adiunctis ei custodibus, qui, donec extra Regis ditionem excessisset, eum non

Reuertitur ad suum mo- nasterium.

Non videt eum milites, nisi ob eum expellendū.

Alios mit- tit Rex, qui eum denuo eijciant.

Spote egre- ditur mo- nasterio, ne milites in periculo sint.

CRIVS
Ber
Ber
RV III
5

non relinquerēt. Ij que cum Nannetes deduxerunt, (Erat autem primus inter illos Ragamundus) vniuersis fratribus eum ceu finus profecuentibus. Omnium enim corda mœror oppleuerat. Interim anxius pater ob tot filiorum incommoda, in cælum suspiciens: Aeternæ, inquit, rerum conditor, tu nobis locum opportunum præpara, vbi tibi perpetim seruiant famuli tui. Deindè consolatur gregem vniuersum, vti spem nē abiciant, sed omnipotenti Deo gratias immensas agant. Nos enim isthuc aliquo suo, aut suorum dispendio accidere, sed multiplicandis monachorum coetibus offerri occasionem. Si qui ergo ipsum sequi velint, promptissimè animis ad tolerandas secum iniurias id faciant. Si qui verò in Luxouiciensi monasterio permanere velint, securi illic resideant: citò enim Dominum, eorum dolorem vindicaturum. Sed cum æquis animis à tanti pastoris custodia auelli non sufficerent, qui à Rege missi erant, dicebant se nequaquam passuros quenquam abire castrum, nisi qui commune cum eo natale solum haberent, vel qui ex Britannia illuc secuti essent. Cæteros, qui in Gallijs nati essent, ex Regis voluntate illic permanere debere. Cernens igitur egregius pater membra sua à se vi auelli, & suum & membrorum suorum sensit augeri dolorem. Pro tanti autem criminis immanitate, Dominum omnium consolatorem deprecans, rogauit eum, vt quos regia pertinet à se abstraheret, ipse sua custodia tueretur. In ijs autem venerabilis vir, qui postmodum eiusdem monasterij pater extitit, *Eustachius discipulus & minister sancti viri, sponte ab eo auulsus est, intendente illi auunculo eius, qui Lingoniensis Ecclesie pontifex erat. Egressus ergo vir sanctus cum suis vicesimo anno post incolam eremi illius, per urbem Vefontionensem Augustodunumque ad Auellonense castrum peruenit: sed priusquam eò perueniret, in via ei custos equorum Theodorici occurrit, lanceaque illum confodere voluit. Sed maleuolum animam digna mox ultio anteuerit. Dextera enim, quam in virum Dei extenderat, torpente, lanceam ante suos pedes humo defixit. Ipse verò à dæmone arreptus, ad vestigia Dei corruit. Cernens vir sanctus illum diuina animaduersione percussum, illo die & nocte apud se retinuit. Altero die illucescente, eum ad se accersit, Deo fauente, curauit, illeque in sua reuersus est. Deindè vir Dei ad * Caram fluitum properans, in ædes nobilis & religiosæ feminae Theudemannæ peruenit. Euntium autem illi occurrerunt duodecim viri, pleni rabido dæmone. Qui cum in terram corruissent, vir Dei protinus eos oratione curauit. Eodem die ad vicum, quem Coram vocant, peruenerunt, vbi quinque phrenetici ei obuiam venientes, illic sanati sunt. Indè Antifiodorum properauit, vbi Ragamundum, qui ei custos & deductor per iter adhibitus erat, appellans: Memento, inquit, o Ragamunde, Clotarium, quem nunc contemnitis, intra triennium vos dominum habituros. At ille: Cur, inquit, domine mî, talia loqueris? Et vir Dei: Prorsus, ait, videbis quæ dixi, si tunc superstes eris.

De quibusdam eius miraculis. Cap. 23.

Dæmoniacum curat.

Egressus indè ab Antifiodoro, videt iuuenem à dæmone correptum, celeritè mē ex aduerso ad se accurrere, qui iam viginti milliaria totis viribus currendo confecerat. Eo viso, substitit, donèc homo dæmonis arte infestatus adueniret: vbi ad virum Dei venit, coram illo corruit, sese discerpens. Eum itaque orationibus curatum, patri sospitem reddidit. Indè ad Niuernense oppidum venit, custodibus antecedentibus & subsequenteribus, vt in Ligeri scapha exceptus, in sinum Britannicum reduceretur. Cumque eò venissent, & tardè in scapham insiliret, quidam e custodibus arrepto remo, vnum eorum, qui Lua dicebatur, percussit, virum sanctissimum & religioni deditissimum. Cernens autem vir Dei sua coram se membra cædi: Cur, inquit, homo crudelis mœrori addis mœrorem? An non sufficit vobis ad ruinam admissum facinus? Cur fessa Christi membra cædis? Cur in mite immitis insurgis? Cur sauitiam in mansuetos exeris? Noueris hoc ipso loco diuinitate vltione plectendum, quo ausus es furibundus Christi membrum cædere. Probauit viri Dei sermonem mox subsecuta vltio. Vt enim ad portum illum transiturus redijt, diuinitus percussus, eodem loco submersus est. Cur autem iustus iudex eam vltionem distulerit, ignoratur, nisi fortassis, nē beati viri oculi ea vindicta macularentur. Indè ad Aurelianensem urbem venerunt. Vbi cum ex Regis edicto etiam in ecclesias ingredi non permetteretur, cum grandi mœrore ad ripam Ligeris fluminis tentorijs paulisper quieuit. Cumque necessario sumptu indigerent, duos in urbem direxit,

Maligno homini diuinâ prædicatione vltionem.

SU

direxit, vt res necessarias quærent. E quibus vnus erat Potētinus, qui adhuc super-
 est, & in Armoricanis locis in Constantiæ vrbis suburbanis monachorum cœtum
 collegit. Cùm aut peragrantes vrbem nihil accepissent, quòd Regis timore omni-
 um animi percussis essent, via qua ingressi erant, reuersi sunt. In ipso autem itinere
 obuiam eis venit mulier quædam, Syra natione. Ea vt vidit illos, sciscitara est quinam
 essent. Illi respondent se res necessarias quæsisse, nec recepisse quicquam. Tum illa:
 Venite, inquit, domini mei ad aedes meas, & necessaria vobiscum absporate. Nam
 & ego aduena sum ex longinqua Orientis regione. Illi gratulabundi eam præce-
 dentem sequuntur: & postquam ad domum eius venerunt, sella posita quicuerunt,
 donec adferret ea res necessarias. Assidebat autem eis maritus eius, iam olim lumi-
 nibus orbatus, de quo perquirebant illi, quis esset. Respondente ea, virum suum es-
 se ex eadem gente Syrorum, quem ipsa multis annis lumine priuatum traheret,
 aiunt illi: Si Christi famulo Columbano præsentaretur, illius precibus posse eum
 lumen recipere. Ille promissi muneris fide munitus, surgens, eorum cū duce vxore
 vestigia sequitur. Vbi ad sanctum Columbanum ventum est, Potentinus indicauit
 ei exhibitam ipsis hospitalitatem à peregrinis. Necdùm verba finiërat, cùm cæcus
 orat virum Dei, vt suis precibus lumen sibi restituat. Videns ille hominis fidem,
 omnes rogat, vt orent pro cæco, primusque diu humi prostratus iacuit. Indè sur-
 gens, manu oculos attigit, in pressioque signo Crucis, lumen intenderat, exteriori non careret.
 Deindè turba obsessorum, quos dæmones horrendo furore torquebant, ad virum
 Dei curationis gratia properant, & Domino salutem largiente, omnes à viro Dei
 curantur. His virtutibus vrbis populus permotus, viro Dei clam meritum impen-
 debar honorem. Non enim palam propter custodes quicquam ei præbere aude-
 bant, nè Regis iram incurrerent. Postea illi arrepto pergunt itinere.

Hospitali-
 tas mulieris
 Syræ.

Signo Cru-
 cis & preci-
 bus restitui-
 tur cæco lu-
 men.
 Dæmoniaci
 multi curā-
 tur.

*Vi scapha diuinitus ad portum appulsa sit: de pecunia furto ablata, & resti-
 tuta, &c. Cap. 24.*

Nauigantes autem per Ligerim, ad Turonensem perueniunt vrbem, vbi vir
 sanctus custodes precabatur, vt scapha in portum appulsa, sinerent ipsum
 ire ad beati Martini confessoris sepulcrum. Abnuunt custodes, vrgent re-
 miges, vt celeri cursu portum præternavigent: imperant gubernatori, vt
 scapham medio flumine dirigat. Videns id beatus Columbanus, mœstum vultum
 ad caelum erigit, queritur tanto se mœrore affici, vt nec sanctorum sepulcra inuisi-
 re permittatur. At cunctis illis vrgentibus, mox vt contra portum vêtum est, velut
 quibuldam defixis ancoris, scapha stare coepit, & ad portum prorâ dirigere. Cumq;
 custodes obstare non valerent, inuiti scapham, quòd velit ire, sinunt. Miro igitur mo-
 do è medio fluminis tractu ad portum volatu pennigero desertur, portuq; recepta,
 vir Dei pandit iter. Ille gratias agit æterno Regi, qui seruis suis obtemperare non
 dedignetur. Egressus autem è scapha, ad sepulcrum beati Martini accedit, totaque
 nocte illic in oratione excubat. Illucescente verò die, à Leopario vrbis Episcopo
 inuitatus ad prandium, ire non abnuunt, præsertim ob fratrum suorum requië: mo-
 ratusque co die est cum illo pontifice. Qui cùm hora refectiois ad mensam cum
 eo resideret, sciscitabatur, cur ad patriam repedaret. At ille: Canis, inquit, Theodo-
 ricus me à fratribus meis abegit. Tum vnus è conuiuiis, Chrodoaldus nomine, cuius
 etsi coniunx erat amita Theodeberti Regis, at tamen Theodorico Regi ipse fidelis
 erat, viro Dei humiliter voce respondit, satius illi esse lac potare, quàm absynthium.
 Et vir Dei: Sèrio, inquit, te Regi Theodorico fœderis fidem seruare velle. Respon-
 dit ille, se, quandiu possit, datam fidem obseruaturum. Rursum vir Dei: Si ergò, in-
 quit, Regi Theodorico deuinctus es fœdere, amico & domino tuo lætum ex me
 nuncium apportabis, dicesque ei, & illum & liberos eius intra triennij spatium Do-
 minum radicibus extirpaturum. At Chrodoaldus: Quid ita loqueris, ait, serue Dei?
 Et ille: Nò enim possum, inquit, silere, quæ Dominus iussit vt loquerer. Vera autem
 dixisse virum Dei, omnes Gallia nationes postea senserunt: confirmavitq; his ver-
 bis ea, quæ superius ad Ragamundum dixerat. Peractò prandio, vir Dei ad scapham
 rediit, vbi tum reperit suos multo mœrore oppressos. Causam inquirens, cognouit
 eos nocte præterita, quæ in scapha habuissent, furto perdidisse: simulque aureos,
 quos in pauperes non erogauerat, ablatos esse. Mox ergò ad sepulcrum beati Mar-
 tini

En q̄ fere
 moleste cæ-
 tus vir non
 sibi licere
 adire tu-
 mulum S.
 Martini.

Leoparius
 Episcopus
 Turonensis
 cū inuitat
 ad prandium.

Rursum Ro-
 gem & libe-
 ros eius ca-
 luros præ-
 unciat,

CRIVS
 Ober
 Ober
 RV III
 S

Nota quid possint sancti invocati

tini repadat, queritur se non idcirco ad eius excubasse reliquias, vt ille sua & suorum fratrum damna negligeret. Nec mora: is qui sacculum cum aureis furatus erat, cepit inter flagella corporis poenasque clamare, locumque indicare, vbi aurei occulati essent. Socij id audientes, omnes eo currunt, furto erepta omnia restituant, virum Dei precantur, vt tanto sceleri ignoscat. Id miraculum omnibus terrorem incussit, vt deinceps qui haec audirent, omnia quae viri Dei erant, tanquam sacrata attingere non auderent. Porro Leoparius Episcopus, cum viro Dei necessaria praebuisset, ei valedixit. Ille nauali itinere latus ad Nannetense oppidum peruenit, atque ibi aliquantisper moratus est: cumque aliquando egenus quidam ante fores cellula, in qua vir Dei degebat, elemosynam peteret, ille accito ministrum praebere, inquit, cibum petenti. At ille: Non est nobis, ait, panis, praeter paululum farinae. Sciscitatur vir Dei, quantum illud sit: Illo respondente, non sibi videri posse esse, quam modium vnum, vir Dei imperat, vt totum illud det, nec quicquam referret in crastinum. Obtemperat minister, dat totum pauperi, nihil communi fructum necessitati referuans. Ieiunantibus ergo illis, iam tertius illuxerat dies, nihil penes se habentibus praeter spei & fidei gratiam, vnde confectis ieiunio corporibus subuenirent. Deimprovisò autem audiunt fores à quodam pulsari. Sciscitatum ostiario, qua causa pulsaret fores, respondit ille, se à domina sua Procula missum, quae diuinitus admonita esset, sumptus viro Dei Columbano & comitibus eius, quae apud Nannetes moraretur, suppeditare, iamque in proximo esse res, quas illa miseret: se antecessisse, vt moneret ipsos vasa preparare, quibus eas reciperent. Cretum esse vini modios, frumenti ducentos, bracis quoque centum. Id verò ostiarius celerius patri Columbano indicare studuit. At ille: Sine, inquit: ego enim iam noui isthuc. Tu verò fratres conuocato, vt pro ea, quae haec largitur, simul Dominum deprecantur, simul gratias agant conditori, qui famulos suos non desinit consolari in omnibus eorum necessitatibus: deinde verò munus oblatum accipiant. O mira pietas conditoris. Egere sinit seruos suos, vt dona sua egenis ostendat. Tentari eos permittit, vt in tentatione subueniens, illorum erga se animos vehementius accendat. Patitur sua membra à sauis hominibus lacerari, vt erga sanantem medicum aucta dilectio confirmetur. Doda quoque nobilis & religiosa foemina, ducentos viro Dei misit frumenti modios, aliosque centum rerum promiscuarum. Ea res magna affecit verecundia vrbis illius pontificem Sophronium, à quo non solum nullum accepere beneficium, sed nec quicquam etiam commutando impetrare potuerunt. Erat tum ibi mulier quaedam plena demone, cum filia aequè demoniaca. Eas, cum ad eum venisset, beatus Columbanus suis ad communionem Dominum precibus sanauit, & domum abire iussit.

Vide vt curae sint Domino fideles serui eius.

Duas demoniacas sanat.

Vt nauis ad litus reiecta sit, & vt aduersarij eius beatum virum venerati sint.

Cap. 25.

Post haec Sophronius Nannetenensis Episcopus, cum Theodoaldo Comite iuxta Regis imperium, B. Columbanum nauis impositum, in Hyberniam remittere festinabant. Sed vir Dei ait: Si nauis in Hyberniam itura adest, omnem suppellectilem & comites meos ea excipiat. Ego interim in scapha Ligeris vnda vehar, donèc altum mare attingam. Reperta ergò nauis, quae Scotorum veheret merces, omnem beati viri suppellectilem & comites recepit. Cumque iam remis & ventis fauentibus nauis in alta pelagi tenderet, vndarum se obieceret moles, nauemque ad litus redire coegerunt. Quò cum appulsa esset, subsiditibus vndis, mare quieuit: mansitque per triduum nauis sine vndis. Intellexit autem dominus nauis, ob viri Dei suppellectilem comitesque receptos sese detineri. Tandem visum est illi, eijcere omnia è nauis, quae essent viri Dei. Quod cum fecisset, mox adfuit vndarum moles, nauimque in altum abduxit. Mirantur omnes, facileque animaduertunt non esse diuinæ voluntatis, vt B. Columbanus in Hyberniam reuertatur. Ad suum ergò locum, vbi prius fuerat, redit: nec quisquam iam obstitit, quò minus possit, quò velit, ire: magis autem, prout quisque poterat, honore & impensis illum fouebat. Nec quicquam ei defuit subsidij, Deo per omnes illum adiuantem. Ità sanè non prorsus obdormiet vnquam, qui sub vmbra alarum suarum protegat Israël. Sic autem omnibus omnia largiendo id insinuat, vt omnes illi pro eius muneribus & beneficijs collaudent.

Vide hic miracula.

Nò esse voluntatis diuinæ vt in patriam redeat, miraculo ostenditur.

Psal. 120.

S U

Ut ad Clotarium Regem peruenerit. Cap. 26.

Paululum verò illic moratus vir Dei, ad Clotarium Chilperici Regis filium, qui in Aufrafijs Francis, extrema Gallia ad Oceanum sitis, regnabat, profectus est. Porro Clotarius iam audièrat, quantis & qualibus iniurijs virum Dei Brunehildis ac Theodorici affecissent. Cùm ergò videret eum, tanquàm caeleste munus excipit eum: precaturque gratulabundus, vt, si velit, intra sui regni fines resideat: se ei pro ipsius arbitratu inseruiturum. At ille se ait ijs in locis consistere nolle, vel vt sibi maiorem peregrinationem indicat, vel ipsi Clotario nullam inimicitiarum occasionem præbeat. Derinuit interim illum apud se Clotarius quot potuit diebus: castigatusque verbis ab eo ob quædam errata, quibus aula regia vix caret, spondet se pro eius voluntate omnia emédaturum. Erat enim Clotarius solers, studiosusque sapientiæ. Itaque tanto sibi oblato munere, gratulabatur. Dum autem apud Clotarium moratur, lis oritur inter Theodebertum & Theodoricum, vtroque de regni finibus cum altero disceptante. Mittit vterque ad Clotarium legatos, qui eius auxilium contra alterum postularer. Quod cùm Clotarius beato Columbano indicasset, consulereque eum, num opem alteri aduersus alterum ferre deberet: ille propheticus plenus spiritu, Neutrius, inquit, precibus obtemperabis. Porro intra hoc triennium vtriusque regnum sub tuam ditio- nem cadet. Videns Clotarius beatum virum talia propheticis ore dicentem, neutri parere voluit: sed promissum sibi tempus fideliter expectans, post victoriæ triumpho potius est.

Clotarius Rex honorificè illum excipit.

Prædicit vniuersa Gallia futuram regem Clotarium.

Ut Parisios venerit, demoniacumque sanarit. Cap. 27.

Egit deinde vir Dei apud Clotarium, vt adiuuato ipsi esset, quò per Theodeberti regnum, si liceret, in Italiam per Alpium iuga peruenire posset. Dat- tis ergò comitibus, qui eum ad Theodebertum adducerent, ille itinere arrepto Parisios venit. Occurrit autem ei in ipsa vrbe porta homo immundo spiritu obsessus, debacchans, seque discerpens & multa gariens, virumque Dei querulis vocibus ita appellans: Quid his in locis agis vir Dei? lam dudum autem clamitabat rauca voce, procul aduentare virum Dei Columbanum. Vbi aut vir Dei illum intuitus est, egredere, inquit, pestifer, egredere, nec corpus, Christi lauacro ablutum, diu obfidere ausus sis. Cede virtuti præpotētis Dei, & Christi nomine inuocato contremisce. Sed cùm diu sauis atrisque viribus resisteret, vir Dei manum ori eius iniecit, linguamque attraxit, in virtute Dei imperat, vt egrediatur. Tūc horrida vi discerpens hominem, ita vt vix vinculis iniectis teneri posset, cum commotione viscerum & vomitu egressus est, tanto post se foetore apud adstantes relicto, vt sulphureos se crederent facilius toleraturos odores.

Sauissimū demonem eiecit vir sanctus.

Ut Chagnerico & Authario viris clarissimis comiter acceptus sit. Cap. 28.

Indè ad Meldensè oppidum properat: vbi erat vir nobilis Chagnericus, Theodeberti Regis coniuua, vir sapiens & cōsilijs regijs gratus. Is virum Dei summo gaudio excepit, seque curaturum ait, vt ad Theodeberti aulam perueniat: nec opus esse alijs a Regis latere comitibus. Volebat autem alios ab eo remoueri, vt virum Dei, quoad posset, secum retineret, ipsiusque domus, illius doctrina nobilitaretur. Benedixit autem vir Dei domui eius: filiæ quoquè illius Burgundophoræ adhuc infanti benè precatus, eam Domino vouit: de qua re in sequentibus dicemus. Progressus verò indè, venit ad Vulciacum villam, supra Matrōnam fluuium sitam: vbi ab Authario exceptus est, cuius coniunx Aiga dicebatur. Erantque illis filij etiam nūm infantes, quos mater ad benedicendum viro Dei obtulit. Videns ille matris fidem, infantulos sua benedictione sacrauit. Ij postea pubescentes, Clotario Regi primum, deinde Dagoberto gratissimi fuere. At posteaquam seculari gloria illustres euasere, in eam curam & cogitationem incubuerunt, nè mūdi gloria perderent sempiternam. Itaque maior natu Ado, voluptatibus se abdicans, postea in saltu Iurano monasterium instituti sancti Columbani construxit. Porro Dado iunior intra Briennensem saltum ad Resbacem fluuiolum, eiusdem instituti monasterium condidit. Tanta fuit in viro Dei gratia, vt quibuscunque benè precatus esset, in boni operis perseverantia supremum vitæ clauderent diem. Illud oppidò iure dici potest, quoscunque de industria monuit, eos gauisos esse, se postea impunitatem meruisse. Nec immeritò tanti viri fultus adminiculis, perceptæ gratiæ

Magna vis benedictionis eius.

*Briegesem

CLOTARIUS

DEB
OBER
RVITL
5

ria potitus est ope, qui eius doctrinis innixus, à vitæ rectâ & integrâ noluit tramitem deuiare.

Vt à Rege Theodeberto acceptus sit, vt gentiles quosdam conuerterit, vt cælestia alimenta acceperit, &c. Cap. 29.

Theodebertus Rex comiter eum accipit.

DEiñdè vir Dei ad Theodebertum venit: qui cum vidisset eum, hilariter in suas eum recepit aedes. Iam verò multi fratrum ex Luxouio secuti erant, quos ille, tanquam ex hostibus ereptam prædam, excepiebat. Pollicetur autem ei Theodebertus, se reperiturum intra ditionis suæ terminos loca amoena, & ipsi famulo Dei ad omnem opportunitatem accommoda. Air etiam vndique vicinas gentes eiusmodi esse, qui verbi Dei prædicatione opus habebat. Respondit ad hæc vir Dei: Si feceris quod polliceris, nec fidem datam sefellereis, quantisper hinc hærebo, experiarq; num in vicinarum gentium cordibus fidem serere possim. Dedit ergo ei Rex oprionem, vt quencunq; veller sibi locum deligeret, & ipsi & fratribus gratus esset. Inquisitus igitur locus est, atq; etiam inuentus, quæ fauor omnium redderet commendabilem, & quidem intra Germania terminos, tamen Rheno vicinū oppidum, olim dirutum, quod Brigantium nuncupabant. Sed quid interim, dum vir Dei per Rheni alueum nauigat, actū sit, si ledum non est. Nauigante illo aliquandò Rhenu, ad urbem, quam veteres Moguntiacū appellabant, perueniunt, aiuntq; ad virum Dei remiges, quos Rex ei comites adiunxerat, se habere amicos in vrbe, qui necessarios sumptus sint præbituri. Iam enim longo itinere defecerat impensa. Iubet aut vir Dei, vt eant. Veniant illi in urbem, sed nihil inueniunt. Reuersi ad virum Dei, aiunt, se nihil quicquam ab amicis impetrare potuisse. Tum ille: Sinite me, inquit, paululum ad meum abire amicū. Mirantibus illis, vndè ei amicus esset in loco, vbi nunquam antea fuerat, ad ecclesiam se confert, ibique humi prostratus, prolixè rogat Dominum suum pietatis authorē. Mox verò Episcopus vrbs illius ad ecclesiam venit, reperoq; beato Columbano, sciscitatur ex eo, quisnam sit. Ille se peregrinum esse respondet. Et Episcopus: Si rebus, inquit, necessarijs indiges, propera ad aedes meas, & quantum opus est, tecum absperta. Illo gratias agere rum Deo, qui id Episcopo inspirauerat, tum ipsi antistiti, operata subsidia offerenti, Episcopus attentius cogitat, vt omnia, quæ ei opportuna sunt, accipiat. Iraque pueros festinos mittit ad nauim, qui omnes adesse iubeant, præter custodem vnum, qui nauim seruet, secumq; auferre, quæcunq; velint. Quod nemo quis casu euenisse putet, solebat postea crebrò testari is Episcopus, nunquam se ante ad eò attentum ad tribuendas res necessarias fuisse: seq; absque alia ratione vel opportunitate, ob beati Columbani meritū, diuina admonitione instigatū venisse ad ecclesiam. Deindè ad destinatum perueniunt locum, quem peragrans vir Dei ait suo animo illum minimè sedere: sed tamen ob fidem in gentibus serendam, ibi paulisper se moraturum pollicetur. Sunt enim illic vicinæ Sueuorum gentes. Cumq; inter loci eius habitatores versaretur, comperit eos profanum velle litare sacrificium, vasque magnum, quod vulgò cupam vocant, viginti plus minus capiens modios, ceruicia plenum, in medio positum. De quo cum sciscitaretur, quid illo facere vellent, responderentque se deo suo Vuodano (Sic Mercurium, vt quidam aiunt, illi vocant) litare velle: ille sacrilegum opus nō ferens, in vas infulsat, idque miro modo cum fragore quodam frustatum dissipatur, & rabida vis cum ceruicia liquore indè prorūpit, vt manifestè liceret intelligi, diabolum in eo vultu latuisse, qui per profanum liquorem caperet animas sacrificantium. Id autem videntes barbari, stupefacti aiunt virum Dei magnum habere spiritum, qui sic possessus vas ligaminibus munitum, dissipare. At ille castigatos diuisis Euangelicis, admonitosque vt ab huiusmodi abstinerent sacrificijs, domum redire iubet. Multique eorum beati viri adhortatione & doctrina ad Christi fidem traducti, baptizati sunt. Porro alios, quos iam lauacro ablutos profanus detinebat error, ad Euangelicam doctrinam cultum monitis suis reuocatos, vir Dei, vt pastor bonus, in Ecclesie suam reducebat. Per id tempus Theodoricus & Brunehildis non solum aduersus Columbanum insaniebant, sed etiam sanctissimo Viennensis vrbs Episcopo Desiderio aduersabantur: quem primum exilio damnatum, multis affligere iniurijs nitebantur: ad postremum verò glorioso martyrio coronarunt. Cuius gesta scripta habentur, quibus & quantis aduersitatibus gloriosos apud Dominum promeruit

Moguntiacum venit.

Ab Episcopo recipit omnia sibi necessaria.

In vas damoni offerendum infusa, idque rumpitur.

Multi ethnici credunt in Christū.

Desiderius Viennensis Episcopus quid passus sit.

SU

xit triumphos. Versante autem beato Columbano cum suis apud urbem Brigantiam, dura egestatis tempus incidit. Sed quantumvis alimonia deesset, manebat intemperata atque inconcussa fides, quae necessarias res à Domino impetraret. Cumque iam triduana inedia laborarent, tanta auium copia eis oblata est, quanta Israelitam castra coturnicibus aduolantibus operuit, ita ut omnem locum illum aues implerent. Intellexit autem vir Dei ob suam suorumque necessitatem has dapes exhiberi, quippe quae non nisi illo, quo ipse debebat, loco inuenirentur. Iubet ergo primum suos laudes & gratias agere conditori, ac deinde dapes capere. Erat profecto mirum illud & stupendum miraculum. Capiebantur aues, ut iusserat pater: nec illae pennigeri instructae volatu se subducebant, sed triduo permansit illud manna auium. Quarto deinde die quidam ex vicinis urbibus frumenti copiam diuino instinctu beato Columbano transmisit. Mox igitur, ut aduenit frumentum, aues illae, Deo iubente, omnes auolauerunt. Porro * Eustachio, qui id temporis sub viri Dei obedientia cum alijs erat, referente cognouimus, neminem tum inter ipsos fuisse, qui se ante illud tempus eiusmodi aues vidisse meminisset. Earum autem talis erat sapor, ut dapes regias vinceret. O mirum diuinæ potentiae donum. Quando terrena fercula Christi cultoribus desunt, tum demum caelestia tribuuntur, sicut & de Israelitico populo dictum est: Panem caeli dedit eis. Cum autem terrena opes subueniunt, calidius oblata amouentur. Eodem tempore cum vir Dei sub quodam scopulo in vasta eremo corpus ieiunio afficeret, & nihil praeter ruris poma, quorum superius mentionem fecimus, in cibum caperet, venit vrsus, voracitati addita fera, coepitque necessarios deuorare cibos, passimque poma ore detrahere. Cumque hora refectionis adesset, Chagnoaldum ministrum viri Dei ire iussit, & conseruam pomorum mensuram afferre. Abiit ille, videtque vrsum inter frutices rubosque peruagari, pomaque lambendo carpere. Itaque festinus redit, patrique indicat. Ille imperat ut eat, partemque fruticum relinquat feræ, aliam partem sibi iubeat reseruari. Redit Chagnoaldus, iussa patris exequitur, diuidit virga frutices rubosque poma ferentes, iubetque ut fera parte sua contenta, reliquam sinat cedere in vltus viri Dei. Mira in fera obedientia. Nequaquam ausa est ex prohibita sibi parte cibos carpere, sed in ea sola, quae permisa ei erat, escam captauit, quando eum in loco viri Dei commoratus est. Interea animo illius ea incidit cogitatio, ut Veneticorum, qui & Sclauum dicuntur, ditionem inuisit, caecasque mentes illustret luce Evangelica, & ab origine per auia aberrantibus, veritatis pandat viam. Quod cum illi summopere in votis esset, Angelus Domini per visum ei apparens, paruo ambitu, ut solent in pagina orbem describentes, mundi totius machinam ei ostendit, atque: Cernis ne totum orbem manere desertum? Perge igitur dextra lauaque, quocumque visum est, ut laboris tui fructum comedas. Intellexit igitur vir Dei, illius gentis nondum in promptu esse fidei profectum: quicuique in loco, donec in taliam pateret accessus.

De bello Regum, de viri Dei reuelatione, & Theodeberti prodicione. Cap. 30.

Interea temporis inter Theodoricum & Theodebertum sub orta contentio increuit, & uterque aduersus fratrem usque ad internecionem sauit atrociter, utroque exercitus robore superbiante. Porro vir Dei ad Theodebertum accedens, hortatur eum, ut animi tumore & arrogancia compressa, in Clerum se adscribendum curet, manensque in ecclesia, sacra se religioni subdat, ne simul cum praesentis regni detrimento, etiam aeternae vitae faciat iacturam. Sed id tum Regi ipsi, tum cunctis circumstantibus ridiculum visum est, dixeruntque nunquam se audiuisset, Merouingum in Regem sublimatum, sponte sua Clericum fuisse. Cunctis ergo id derestantibus, beatus Columbanus ait: Si sponte tua clerici honorem capere non vis, breui id facies vel inuitus. His dictis, vir Dei ad cellulam remeant, moxque prophetae dicti euentum res non diu dilata confirmat. Quamprimum enim à Theodorico bellum Theodeberto denunciatur, & apud Tullum victus Theodebertus, in fugam compellitur. Postea rursus collecto exercitu, fugientem Theodoricus persequitur. Porro Theodebertus multis instauratis copijs, ad Tulpiaecese castrum pugnaturus occurrit: confertoque illic praelio, utrinque plurimi ceciderunt. Vltus tandem Theodebertus, fugit. Eo tempore vir Dei in eremo commorabatur, vnius tantum Chagnoaldi ministerio contentus. Ea autem hora, qua apud Tulpiaecese pugna commissa est, quercus putrefactae trunco vir Dei, librum legens, insidebat.

Num. 11.
Diuiuitis
pascitur cum
luis vir fau-
ctus.

Obserua re
admiradam

*Eustasio

Pal. 77.

Poma, vi-
detur dice-
re mora ru-
borum.

Vrsus obr-
perat iussis
viri Dei.

R I U S
ber
ber
VITI
5

Merouingi
dicti sunt
Franci à
Merouco
Regulo.

Theodeber-
tos Rex à
Theodori-
co superat-
tur.

bat. Subitò verò correptus somno, spiritu cognouit, quid inter duos Reges ageretur: moxque excitatus, ministrum vocat, cruentam Regum pugnam indicat, multum humanum fundi sanguinem gemebundus refert. Dicente autem temerè ministro, Pater mi, Theodeberto tuis precibus præsta suffragium, vt communem debellet hostem Theodoricum: ita respondet: Stultum & à religione alienum prebes consilium. Non enim sic Dominus voluit, qui nos pro inimicis nostris orare iussit. In arbitrio iam est iusti iudicis, quid de eis fieri velit. Inquisiuit postea minister diem & horam prælij, reperitque ita fuisse, sicut viro Dei fuerat reuelatū. Persecutus est autem Theodoricus Theodebertum, & suorum proditione captum, ad auam Brunehildem remisit: quæ cum faueret partibus Theodorici, furibundus Theodebertum clericum fieri voluit, & post dies non multos, cum iam esset Clericus, nimis impiè perimendum curauit.

De interitu Theodorici, & liberorum eius nece, prophætiaque viri Dei in Clotario impleta. Cap. 31.

Theodorici
dira mors.

Porrò Theodoricus apud Metensem oppidum moratus, diuinitus percussus inter flagrantis ignis incendia mortuus est. Brunehildis autem filium eius Sigebertum ei suffecit in regno. Itaque Clotarius memor prophætiam viri Dei, collecto exercitu, fines regni, qui eius ditiois erant, recuperare conatur. Contra eum Sigebertus pugnaturus venit: sed eum Clotarius captum peremit, fratresque eius quinque, Theodorici filios, cum proauia Brunehilde cepit, pueros separatim peremit: Brunehildem verò primò ignominiosè camelo impositam, hostibus circumducendo spectandam exhibuit: post in domitorum equorum caudis religatam, miserabiliter vita priuauit. Atque ita funditus radicitusque deleta Theodorici stirpe, Clotarius solus potitus est trium regnorum monarchia, & beati Columbani prophætia complera est in omnibus, Theodorico intra triennium cum omni stirpe penitus extincto, Theodeberto in Clerum ascito, Clotario duorum regnorum accessione aucto & dilatato.

Vt vir Dei venerit in Italiam, Bobiensem ecclesiam instaurarit, & migrarit ex hac vita. Cap. 32.

Agilolphus
Rex Longobardorum
honorificè
excipitur
vi-
rum Dei.

Beatus ergò Columbanus vt vidit Theodebertum à Theodorico deuictum, relicta Gallia atque Germania, in Italiam ingreditur, vbi ab Agilolpho Longobardorum Rege honorificè exceptus est, qui etiam optionem ei dedit, vt quocunque Italia loco velleret, habitationem sibi deligeret. Itaque dum apud Mediolanum moratur, & hæresum fraudes, atque Arriana perfidia machinas scripturarum cauterio dissecare conatur, edito aduersum illos florentissimæ scientiæ libello, vir quidam Iucundus nomine, ad Regem venit, indicat se in solitudine ruribus Apenninis beati Petri Apostolorum principis basilicam scire, in qua experimento didicerit virtutes & miracula fieri: locum ipsum esse vberitate foecundum, aquis irriguū, piscium copia abundantem: veterū traditione eum Bobium appellari à riuo quodam sic dicto, illic manare: cui adiunctus sit amnis Trebia, ad quem olim Annibal hyemās, hominum, equorum, elephantorum grauissima sensit damna. Eò cum vir Dei magna animi intentione peruenisset, basilicam illic semirutam reperit, eamque instaurans prisco decori restituit. In eius autem instauracione mira Domini virtus declarata est. Nam cum per præruptos saxorum scopulos, trabes ex abietibus inter densa saltus locis inaccessis caderentur, vel alibi casæ, inibi casu prolapsæ aspero, aditum omnem plaustris negarent, miro modo trabem, quam vix viginti aut triginta homines plano terræ solo ferre valerent, vir Dei cum duobus vel tribus, prout ardui itineris meatus patebat, eò accedens, suis ac suorum humeris immane imponebat pondus, & vbi alioqui pro via asperitate libero vix possent gradu incedere, simulatque trabium essent mole onusti, festini ingrediebantur: ita vt qui onera ferrent, perindè acsi ab alijs ipsi portarentur, firmis vestigijs, tanquam ociofi, lætabundi incederent. Videns itaque vir Dei tantam sibi diuinitus adesse opem, suos hortatur, vt arduum opus læti perficiant, animoque roborati, ea in eremo consistere studeant, diuinæ id esse voluntatis affirmans. Tectis templi culminibus, murorum instaurat ruinas, ceteraque monasterio necessaria ædificia construere pergit. Intercæ Clotarius Rex, viri Dei prophæ-

Reparat vir
Dei basilicam
semitutam.

Miracula
haud vul-
garia.

Bobien-
se
conditur
cenobium

S U

phetiam in se completam cernens, venerabilem * Eustachium, qui monasterium Luxouienſe regebat, ad ſe venire iubet, venientem blandè & comiter orat, vt ad-
 ſuſcipiat ad beatum Columbanum, & quocunq; loco repertum, accurata perſuaſi-
 one eò adducat, vt ad ſe venire non recuſet. Facit ità venerabilis diſcipulus, magi-
 ſtri veſtigia perſequens. Poſtquàm ad eum venit, Clotarij verba ei depromit. Viſo
 Eufachio beatus Columbanus lætatur, aditum ad ſuum monaſterium patere gra-
 tularur: retentumq; aliquantisper apud ſe, hortatur vt ſui laboris memor, fra-
 trum collegiũ diſciplinã habenis contineat & erudiat, multorumq; acceſſione il-
 lud augeat, eoſq; omnes ſuis inſtitutis imbuat. Deindè iubet eum redire ad Clota-
 rium, eiq; comiter hæc referre reſponſa, ſibi id haudquaquàm rationi conſenta-
 num videri, vt retrò reueratur: illud tantummodò rogare ſe, vt ſodales ſuos, qui
 Luxouij degant, regio fauore ac præſidio proſequatur. Addidit etiã literas ad Re-
 gem, caſtigatiõne plenas. Porrò Rex gratiſſimum munus, ceu pignus quoddam
 fœderis viri Dei exultabundus acceperit, nec præci eius voluit obliuiſci. Omni enim
 præſidio Luxouienſe monaſterium communire ſtudit, annuis cenſibus ditauit,
 fines eius vndique pro venerabilis Eufachij voluntate auxit & protulit, omniq;e
 conatu ad adiuuandos eius habitatores, ob amorem viri Dei, animum intendit.
 Porro beatus Columbanus cum annum vnum egiſſet in monaſterio Bobienſi, vita
 beata functus, animam corpore ſolutã cælo reddidit vndecimo Calendas Decem-
 bris. Cuius ſtrenuitatem ſi quis nõſſe velit, in eius dictis reperiet. Reliquiã eius co-
 in loco conditã habentur, vbi etiam miraculis pollent, præſule Chriſto: Cui eſt
 gloria per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

* Eufachium

Scribit lite-
ras Clota-
rio Regi, eũ
repræſen-
dens.

Abit ad
Chriſtum.

VITA ET MARTYRIVM SANCTÆ ET GLO-
RIOSAE CHRISTI MARTYRIS CAECILIAE, ET QVI

*cum ipſa erant, ſanctorum Valeriani, Tiburtij & Maximi: Authore Si-
meone Metaphraſte. Habetur Tomo 5, Aloyſij. Nos nume-
rum capitum margini adieciimus.*

SERVATORIS noſtri & Dei è cælis deſcenſus, con-
 ciliauit magna bona generi hominum. Nam cum eſſet
 Deus ex Deo, & eſſet in forma Dei, qui ipſum genuit im-
 patibiliter, non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe Deo equa-
 lem: ſed ſeipſum exinaniuit, ſerui formam accipiens,
 in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus vt
 homo: Humiliauit ſeipſum, factus obediens vſque ad
 mortem, mortem autem crucis: vt eum deleret, qui
 mortis habebat imperiũ, hoc eſt, diabolus: & omnem
 manu ducens humanitatem, eueheret ad cælos per pre-
 cioſam & diuinam ſuam doctrinam. Primi itaq; omni-
 um, cum ſecuti ſunt ſancti Apoſtoli: poſt Apoſtolos, martyres: poſt martyres,
 conſeſſores: poſt conſeſſores, ſacerdotes: poſt ſacerdotes, virgines: poſt virgines,
 viduæ: poſt viduas, miſericordes. Et vt ſemel dicam, omnibus accedentibus aper-
 ta fuit Chriſti medicinæ officina. Propterea quotidie clamat per ſanctos ſuos
 Euangeliftas: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam
 vos.

Non èb. 22.
Cap. 1.

Philip. 2.

Heb. 2.

Matth. 11.

Huius venerandam & ſuauiſſimam vocem cum audiſſet etiam Cæcilia clarifi-
 ma virgo & glorioſa, & in eum credidiſſet, abſconſum Chriſti Euangelium ſemper
 circumterebat in pectore, & nec noctũ, nec interdũ intermittebat diuina legere
 eloquia, & Deum orare. Hæc ergo beata Cæcilia Valerianum quendam habebat
 inuenem ſponſum: qui quidem iuuenis accenſus amore virginis, diem ſtatueraſt
 nuptiarum. Cæcilia autem in carne induta cilicio, extrinſecus aureis induta erat
 veſtibus. Nam cum parentes & ſponſus eius hæc vellēt, ipſa corpore ad eò erat eli-
 quata, vt non poſſet celare cordis ſui deſiderium, & quòd ſolius Chriſti Seruatoris
 capta erat amore, ſignificabat propriè ænigmatibus. Non multò poſt autẽ venit di-
 eſ, in quo paratus erat thalamus: & cum eſſet ſymphonia inſtrumentorum, illa in
 corde

Cap. 2.

Valerianus

ſponſus 5.

Cæcilia.

Cilicium 5.

Cæcilia.

RIUS
ber
ober
RVIII
5